

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

SIS- EN PLATS FÖR FÖRÄNDRING?

En komparativ kvalitativ studie om Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin HT 18

Författare: Hillevi Eriksson och Jelena Bezbradica

Handledare: Agneta Hedblom Ing-Marie Johansson

Antal Ord: 19165

ABSTRACT

Titel: SiS- En plats för förändring?

Författare: Hillevi Eriksson och Jelena Bezbradica

Nyckelord: könsnormer, agens- och offerskap, norm, sexualitet, genus

Syftet med denna studie är att undersöka och jämföra hur samhällets könsnormer påverkar arbetet på pojk- och flickinstitutioner inom SiS särskilda ungdomshem. Studien vill även undersöka och jämföra hur behandlingsassistenter respektive avdelningsföreståndare som arbetar på SiS särskilda ungdomshem kategoriserar ungdomarna utifrån de könsnormer som finns i samhället. Resultatet grundar sig i åtta kvalitativa semistrukturerade intervjuer som genomfördes med fyra behandlingsassistenter och fyra avdelningsföreståndare på fem olika SiS särskilda ungdomshem. Det insamlade materialet sammanställs och analyseras i en komparativ analys.

Studiens resultat uppvisar den påverkan samhällets könsnormer har på SiS institutionsvård och hur dessa könsnormer särskiljer synen på killar och tjejer. Hur till exempel en viss typ av problematik antingen anses som avvikande eller accepterande hos respektive kön. I studiens resultat framkommer även att killar är starka normbärare och att det är det manliga könet som är överordnat. Det framkom även att synen på hur tjejer och deras problematik bedöms har historiska mönster.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	1
Förkortningar.....	1
1. INLEDNING	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Studiens relevans för socialt arbete	5
1.5 Arbetsfördelning	5
1.6 Uppsatsen fortsatta disposition	6
2. STATENS INSTITUTIONSSTYRELSE	7
2.1.SiS i siffror	7
2.2 SiS verksamhetsplan	7
2.3 SiS jämställdhetsarbete	8
3. TIDIGARE FORSKNING	11
3.1 Kriminalitet och våld	11
3.1.1 <i>Problematik</i>	11
3.1.2 <i>Missbruk</i>	12
3.1.3 <i>Relationer</i>	13
3.1.4 <i>Sexuellt utnyttjande</i>	13
3.2 Sexualitet	13
3.2.1 <i>Skillnaden mellan killar och tjejer</i>	13
3.3 Könsnormer	14
3.3.1 <i>Traditionella könsnormer</i>	14
3.3.2 <i>Heteronormativitet</i>	15
3.3.3 <i>Avsaknad av kvinnoperspektiv</i>	15
3.3.4 <i>Maskulinitet hos könen</i>	16
3.4 Vård och behandling	17
4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	19
4.1 Sociala konstruktioner	19
4.2 Genus	19
4.3 Könsmaktsordning	21
4.4 Sexualitet	22
4.5 Heteronormativitet	22
5. METOD OCH METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN	24
5.1 Val av metod – fördelar och begränsningar	24
5.2 Urvalsprocess	25

5.3 Tillvägagångssätt vid insamling av empiri	27
5.3.1 <i>intervjubias</i>	28
5.4 Bearbetning och analys av empirin	29
5.5 Studiens tillförlitlighet	30
5.6 Förförståelse	32
5.7 Etiska överväganden	33
5.7.1 <i>Vetenskapsrådet</i>	33
6. RESULTAT OCH ANALYS	36
6.1 Agens och offerskap	36
6.1.1 <i>problematiken</i>	36
6.1.2 <i>Missbruket</i>	39
6.1.3 <i>Våld och hot</i>	40
6.1.4 <i>Den sexuella problematiken</i>	42
6.2 Genus i praktiken	46
6.2.1 <i>Hetronormen</i>	46
6.2.2 <i>Den lugnande faktorn</i>	49
6.2.3 <i>Systerskap och machokultur</i>	50
6.3 SiS förändringsarbete	52
6.3.1 <i>Jämställdhet</i>	52
6.3.2 <i>Trygghet</i>	54
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	57
REFERENSER	61
Bilaga 1	66
Bilaga 2	67
Bilaga 3	68
Bilaga 4	70

Förord

Vi vill börja med att tacka vår handledare Ing-Marie Johansson för den stöttning du gav oss i slutet av vårt arbete. Vi vill även tacka varandra för att vi inte gett upp när det var som svårast och att vi med hjälp av uppfinningsrikedom, tålamod och envishet alltid hållit blicken framåt. Ett tack riktas även till de personer som sitter i telefonväxeln och i arkivet på SiS, ni har varit ovärderliga i detta arbete. Slutligen vill vi rikta ett varmt och stort tack till de personer som lagt ner tid och engagemang och ställt upp på att bli intervjuade av oss. Utan er hade detta arbete aldrig varit möjligt! - Tack!

Hillevi och Jelena, 2018

Förkortningar

LSU: Lag om verställighet av sluten ungdomsvård

LVM: Lag om vård av missbrukare i vissa fall

LVU: Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

SiS: Statens institutionsstyrelse

SoL: Socialtjänstlagen

1. INLEDNING

1.1 Bakgrund och problemformulering

När en ungdom har svåra problem med sin omgivning eller genom sitt egna beteende och utsätter sig själv för fara kan hen dömas till tvångsvård enligt LVU (SFS 1990:52). Det är då staten som tar över ansvaret från föräldrarna, staten får ett vårdnadshavaransvar. För att kunna hjälpa dessa ungdomar finns Statens institutionsstyrelse (SiS) som är en myndighet som arbetar på uppdrag av regeringen. SiS tar emot barn och ungdomar mellan 12 och 21 år (Statens institutionsstyrelse 2018a). Det finns 23 olika SiS-hem i Sverige utbredda över hela landet och avsikten är att SiS ska tillförsäkra god vård, oberoende var i Sverige behovet finns (Statens institutionsstyrelse 2016a). SiS vårdar ungdomar i frivillig vård, SoL (SFS 2001:453), tvångsvård, LVU (SFS 1990:52), samt ungdomar som är dömda till sluten ungdomsvård enligt LSU (SFS 1998:603) (Statens institutionsstyrelse 2016b, 2017b & 2018b). Ungdomar som är dömda till sluten ungdomsvård vårdas inom SiS istället för att göra sin strafftid i fängelse (Svensson 2014).

Placering på ett särskilt ungdomshem sker på socialtjänstens uppdrag och kan till exempel ske av en bedömning av ett riskfyllt antisocialt beteende (Socialstyrelsen 1997; Statens institutionsstyrelse 2016a). Socialtjänsten har skyldighet att vidta åtgärder för att försäkra skydd för ungdomen om förutsättningar i 2 § (s.k. miljöfallen) och 3 § (s.k. beteendefallen) i LVU (SFS 1990:52) är uppfyllda, samt om nödvändig vård inte kan ges på tvångsfritt sätt. *Miljöfallen* innebär att grunden för omhändertagande enligt LVU är dåliga hemförhållanden. *Beteendefallen* står för att grunden för omhändertagandet enligt LVU är kopplat till ungdomens riskbeteenden. Tidigare forskning har visat på att de bedömningar som görs av socialtjänsten ibland kan vara problematiska då de kan förefalla stereotypa och grovt kategoriserande, inte minst vad gäller stereotypa könsnormer (Umanen & Andersson 2006).

Tidigare forskning, bland annat Andersson (1998) och Laanemets och Kristiansen (2008), visade på att förändringar och förbättringar behövde ske i vården av ungdomarna. Bland annat förbättring i hur vården ser ut med avseende av

ungdomens kön. Hur myndighetens behandling och vård är uppbyggd och påverkas av ungdomens kön är av intresse för denna studie. SiS har ett uttalat jämställdhetsarbete som sträcker sig från perioden 2015-2018 för att främja och utveckla begränsade könsstereotypa normer. Ett betydande arbete för SiS jämställdhetsutveckling var Laanemets och Kristiansens (2008) studie som problematiserar det då rådande genusperspektivet på SiS och kom fram till att ett arbetssätt för att förbättra detta behövdes. Ett viktigt mål som framkommer i jämställdhetsarbetet 2015–2018 (se avsnitt SiS jämställdhetsarbete) är att i en god utsträckning vara normkritisk i vård och behandling. Hur har det arbetet landat hos institutionerna, har det skett en förändring så som tidigare forskning pekat på?

I Sverige idag finns det på många sätt föreställningar om hur personer av manligt kön samt hur personer av kvinnligt kön ska se ut, vara och fungera. Detta är i mångt och mycket socialt konstruerade skillnader som har en lång historia och följt med i människans utveckling och präglat synen på det som ses som kvinnligt och manligt idag (Eidevald & Taguchi 2011). Dessa sociala konstruktioner finns med i det dagliga livet och påverkar oss både medvetet och omedvetet och bildar normer kring hur vi förväntas vara. Könskategoriseringen, och könsnormerna finns med från att vi föds och avgör hur vi fostras i barndomen och av samhället genom hela livet (Connell & Pearse 2015). Det finns mycket forskning på området kring detta, forskning som ställer sig kritiskt till dessa socialt konstruerade kategorier och förväntningar som styr oss i vårt dagliga liv, exempelvis Claezon och Hilte (2005). Det finns även en pågående diskussion och en medvetenhet om dessa könskategorier idag som blottlägger och fördömer dessa socialt konstruerade kategorier (Connell & Pearse 2015). Som tidigare nämnts tar staten genom SiS över vårdnadshavaransvaret och därmed ansvar för fostran av ungdomarna som befinner sig på SiS. Socialtjänsten placerar ungdomarna och kategoriserar dem därmed som tjejer eller killar men hur arbetar SiS sedan med könsnormer i vården med killarna och tjejerna?

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka och jämföra hur samhällets könsnormer påverkar arbetet på pojk- och flickinstitutioner inom SiS särskilda ungdomshem. Vidare är syftet att undersöka och jämföra hur behandlingsassistenter respektive

avdelningsföreståndare som arbetar på SiS särskilda ungdomshem kategoriserar ungdomarna utifrån de könsnormer som finns i samhället.

Frågeställningar

- Hur påverkar samhällets könsnormer arbetet på pojk- och flickinstitutioner inom SiS ungdomshem?
- Hur kategoriserar behandlingsassistenter och avdelningsföreståndare på pojk- och flickinstitutioner ungdomarna utifrån rådande könsnormer i samhället?
- Vilka fördelar och nackdelar upplever behandlingsassistenter respektive avdelningsföreståndare gällande könsuppdelad institution?
- Hur ser förändringsarbetet gällande jämställdhet och normkritik ut på pojk- respektive flickinstitutioner?

1.3 Avgränsningar

SiS beskriver sina ungdomsvårdshem som pojk- eller flickinstitutioner/avdelningar. Vidare i denna studie kommer kill- och tjejinstitutioner användas omväxlande som benämning för dessa hem på grund av preferenser i språkbruket.

SiS bedriver inte bara tvångsvård av ungdomar de bedriver även tvångsvård av vuxna genom LVM (Statens institutionsstyrelse 2018a). Institutionerna för vuxna är uppbyggda i likhet med ungdomsavdelningar vad gäller exempelvis könsuppdelning, kvinnor vårdas i huvudsak för sig och män för sig. I denna studie har dock tvångsvård av vuxna med stöd av LVM valts bort till förmån för en djupare analys av SiS särskilda ungdomshem.

Mycket av den tidigare forskningen belyser det arbete som finns för att göra manliga och kvinnliga vårdare jämlika i antal som arbetar per skift och jämställda i arbetsuppgifter (Claezon & Hilte 2005; Laanements & Kristiansen 2008; Pettersson 2009). I denna studie har frågor kring manlig och kvinnlig personal och jämlikhet dem emellan valts bort då det är arbetet med ungdomar som studiens syfte lyfter fram.

1.4 Studiens relevans för socialt arbete

Johansson, Dellgran och Höjer (2015) menar att människobehandlande organisationer är organisationer som följer oss under vår livscykel och delvis styr våra liv. Människobehandlande organisationer är organisationer som ägnar sig åt socialt arbete och har som uppgift att hjälpa och stötta människor men även vårda människor, ibland med tvång. En del av processen är att sätta olika benämningar på människor som behandlas i organisationens målinriktade process, exempelvis vårdtagare eller klient. Med dessa benämningar tillkommer att visst *socialt värde*. Detta värde kan påverka om personen är berättigad hjälp eller inte men även ge förutfattade meningar om hur en person fungerar utifrån den benämning som är satt på personen eller gruppen som personen förväntas tillhöra. Många av dem som människobehandlande organisationerna kommer i kontakt med och ibland har bestämmanderätt över, är människor som är utsatta på olika sätt. Det blir då mycket viktigt att rannsaka dessa benämningar och belysa hur dessa kan påverka den hjälp som ges till varje individ (ibid.).

SiS ungdomsvårdshem är människobehandlande organisationer som utför socialt arbete med tvångsvårdade unga. Tanken är att hjälpa dem komma ifrån den problematiska situation som de hamnat i och som av samhället ses som problematisk. Det är staten som har det övergripande ansvaret att driva hemmen med tjej- och killavdelningar. Då ungdomarna är kategoriserade som ungdomar med problem och därför inlåsta och avskärmade från övriga samhället har personal på hemmen en stor makt över dessa ungdomar. Ungdomarna är inte bara kategoriserade efter att de är problematiska utan även efter kön. Det är därför angeläget att undersöka hur personalen på SiS särskilda ungdomshem kategoriserar och problematiserar dessa ungdomar utifrån de könsnormer som råder i samhället och om detta påverkar hur killar respektive tjejer behandlas.

1.5 Arbetsfördelning

Arbetet med denna uppsats har varit en gemensam process där syfte och frågeställningar gemensamt har formats. I processen med att hitta intervjudeltagare har ett gemensamt ansvar tagits med att mejla samt ringa. Vid intervjuerna närvarade båda men Hillevi var ansvarig för hälften av intervjuerna och Jelena för hälften. Transkriberingen delades även den upp på hälften och tematiseringen av detta material skedde först en och en för att sedan bli en

gemensam process där båda medverkade och gemensamma beslut om teman skedde.

Insamlingen av material, tidigare forskning och teori har skett delvis gemensamt men Jelena har haft det största ansvaret för själva insamlingen. Fördelningen av det som lästs är lika fördelad och dessa kapitel skrevs utefter vad den enskilde hade läst och skrevs sedan ihop och redigerades gemensamt. Analysen har stora delar skrivits gemensamt och Hillevi har haft eget ansvar för "Genus i praktiken". Diskussionen har skrivits gemensamt rakt igenom. Gemensam redigering, kommentarer och synpunkter har under hela arbetets gång varit en del av processen.

1.6 Uppsatsens fortsatta disposition

I kapitel 2, kontextuell bakgrund, ges en inblick i hur SiS verksamhetsidé samt vision och etiska riktlinjer redogörs samt SiS jämställdhetsarbete och de mål de har satt upp för verksamheten. Det ges även en kort beskrivning om statistik från SiS. I kapitel 3, tidigare forskning, sker en redogörelse för kunskapsöversik om SiS men även om synen på vad som är manligt respektive kvinnligt både vad gäller tvångsvård men också ur ett samhällsperspektiv. Detta sker både i kontexten den svenska SiS vården men även i en internationell kontext. I kapitel 4, teoretiska utgångspunkter, görs en redogörelse för de teorier som ligger till grund för analysen i detta arbete. Kapitel 5, metod och metodologiska överväganden, är en genomgång av den metodologiska processen i detta arbete. Vilka metoder som använts samt en redogörelse för hur genusperspektivet präglat detta arbete. Kapitel 6, analys, innehåller den analys som gjorts av det insamlade materialet. Kapitel 7 är det avslutande kapitlet där syfte och frågeställningar kopplas till den analys som gjorts.

2. STATENS INSTITUTIONSSTYRELSE

2.1 SiS i Siffror

Varje år ger SiS ut ett samlat dokument med statistik om det gångna året, *SiS i korthet*. Nedan finns en kortare beskrivning av de siffror som sammanställdes för 2017, *SiS i korthet 2017* med vissa inslag av jämförelse med *SiS i Korthet 2016*.

Under 2017 hade SiS 701 fastställda LVU ungdomsvårdsplatser runt om i landet, vilket är en ökning med 52 platser jämfört med 2016 (Statens institutionsstyrelse: 2016a; 2017d). 204 platser fanns det för tjejer och 462 fanns det för killar. Av de intagningar som gjordes 2017 så var 734 stycken killar och 380 stycken tjejer (ibid.). Det var alltså 34% tjejer och 66 % killar som var aktuella för ett intag inom SiS ungdomsvård 2017. Enligt Knusdotter och Wihlborg (2002) har fördelningen legat stabilt runt 30% procent tjejer under flera år.

Killar 16 – 17 år är den största gruppen som blev aktuella för SiS ungdomshem (LVU) för vård 2017, 392 stycken och för tjejer var den största gruppen även den 16 – 17 år men de var färre än killarna, 164 stycken (Statens institutionsstyrelse: 2017d). Den största anledningen till att killar blev aktuella för SiS ungdomsvård 2017 var *kriminalitet och missbruk*, 193 stycken. För tjejer så var det *Övriga placeringsorsaker* som var det vanligaste anledningen till placering. Vad dessa övriga orsaker skulle kunna vara framgår inte men hela 30% av tjejerna blev placerade på denna grund 2017 (ibid.). Det som går att utläsa i en jämförelse med SiS i korthet 2016 är att kriteriet *Socialt nedbrytande beteende* har plockats bort i versionen för 2017 och att de som tidigare räknades under denna kategori då kan ha hamnat under *Övriga placeringsorsaker* Socialstyrelsen 2016a; 2017d).

2.2 SiS verksamhetsplan

SiS verksamhetsidé beskriver generellt ett arbetssätt och för vilka samt hur och varför arbetet görs:

Vi bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer sluten ungdomsvård. I samverkan med socialtjänsten ger vi ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre

förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Vården och behandlingen är jämlik och fri från diskriminering och utförs med god etik och hög kvalitet. Vårt arbete präglas av hög tillgänglighet och rättssäkerhet. (Statens institutionsstyrelse 2018a:4)

SiS vision beskriver SiS som en ”Plats för förändring” där tjejer och killar erbjuds goda villkor för förändring inom olika sociala områden som skola, familj och/eller fritid (Statens institutionsstyrelse 2017a). Visionen beskriver vad verksamheten vill uppnå och uttrycks som en ledstjärna för verksamheten och organisationens målsättning på lång sikt (Statens institutionsstyrelse 2018a).

De etiska riktlinjerna som genomsyrar SiS är ett komplement till motsvarande lagstiftning och internationella överenskommelser, till exempel konventionen för mänskliga rättigheter och barnkonventionen (Statens institutionsstyrelse 2018a). Utgångspunkten berör alla människors lika värde och att så långt som möjligt respektera klientens självbestämmande och integritet. Genom de etiska riktlinjerna menar SiS att de beaktar ungdomar som befinner sig i utsatthet genom att vara särskilt observanta och medkännande för ungdomar i svåra livssituationer. Således betonas respekt, omtanke och tydlighet i bemötandet av klienter för en trygg vård. SiS eftersträvar att arbeta med en jämlik och rättvis vård samt att behandlingen ska vara kunskaps- och forskningsbaserad (ibid.).

SiS utvecklar varje år verksamhetsmål för det kommande året vilket redogörs i ett dokument som heter SiS verksamhetsplan. Verksamhetsmålen sätts för att möjliggöra ett utvecklingsarbete och framtida förbättring för att undanröja risker och skapa en trygg miljö på de särskilda ungdomshemmen. Ett uttalat verksamhetsmål för 2018 är att “Flickornas upplevda trygghet på institutionerna ökar” (Statens institutionsstyrelse 2018a:6). Detta mål har satts upp då det enligt verksamhetsplanen har framkommit att tjejerna på några av SiS särskilda ungdomshem har uppgett att de kände sig otrygga (ibid.).

2.3 SiS jämställdhetsarbete

Jämställdhetsarbete 2015

Årsredovisningen för 2015 berör en utvärdering som gjorts på en pilotutbildning ”Insatser och bemötande – hur kön spelar roll” som genomfördes år 2014 (Statens

institutionsstyrelse 2015a) . Utvärderingen har varit en utgångspunkt för målsättningar och aktiviteter i handlingsplanen för jämställdhetsintegrering 2015-2018 som baserades på utvecklingsprogrammet JiM, *jämställdhetsintegrering i myndigheter*, som utfärdades av regeringen 2015 (Regeringskansliet 2016; Statens institutionsstyrelse 2015b). Delar av utredningen berör innehållet av nuvarande utbildningar som riktar sig till nationella utbildare i MI, *Motivational Interviewing*, i SiS konflikthanteringsprogram och i SiS etik (Statens institutionsstyrelse 2015a). Tolv anställda deltog i utbildningen och skulle därefter utbilda personal på SiS i syfte att leda normkritiska samtalsgrupper. De normkritiska samtalsgrupperna avser att synliggöra, reflektera och samtala om begränsade könsnormer. Samtalen ska belysa ämnen som relationer, sexualitet och våld (Ibid.).

Jämställdhetsarbete 2016

SiS årsredovisning 2016 betonade ett arbete av att jämställdhetsintegrera styrdokument och processer (Statens institutionsstyrelse 2016b). Arbetet har utgått från att forma en vägledning för jämställdhetsintegrering av styrdokument. Vägledningen riktar sig till samtliga chefer och medarbetare som har i uppgift att ta fram styrande dokument på olika organisatoriska nivåer. Individuella behov hos flickor och pojkar eftersträvas att tillgodoses genom att synliggöra och motverka begränsade könsnormer. Detta har bland annat gjorts genom att öka kunskap hos personal (ibid.).

SiS har framställt en handbok för de ansvarar för normkritiska samtalsgrupperna (Statens institutionsstyrelse 2016b:39.)

Grupperna berör samtalsämnena som:

- Hur ideal, normer och maktstrukturer (inte bara kön utan även andra diskrimineringsgrunder) tar sig uttryck och spelar roll
- Hur begränsande normer på olika sätt kan skapa utsatthet och diskriminering
- Att utmana normer.

(Statens institutionsstyrelse 2016b:39).

Jämställdhetsarbete 2017

SiS årsredovisning 2017 beskriver att handlingsplanen omfattar insatser för att utveckla jämställdhetsarbetet på diverse nivåer inom verksamheten (Statens institutionsstyrelse 2017b). Jämställdhetsarbetet omfattas av att lyfta fram och

motarbeta könsnormer. SiS har format riktlinjer för vård och behandling av ungdomar som skildrar hur ungdomars individuella vårdbehov tillgodoses.

Riktlinjerna berör följande:

- Att vi har kunskap om hur kön spelar roll när vi bemöter unga och klienter och när vi identifierar och tillgodoser behov av behandling, skola samt hälso- och sjukvård
- Att vi arbetar normkritiskt, det vill säga synliggör och utmanar stereotypa normer som begränsar.

(Statens institutionsstyrelse, 2017b:11).

I arbetet med SiS handlingsplan för jämställdhetsintegrering för 2015–2018 har fokus under 2017 varit att inleda ett arbete för främjandet av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och ett fortsatt arbete med normkritiska samtalsgrupper (Statens institutionsstyrelse 2017b). Under 2017 har 44 samtalsledare utbildats som leder samtalsgrupper med unga och klienter på ämnet relationer, sexualitet och våld (ibid.).

3. TIDIGARE FORSKNING

Vi har använt oss av Göteborgs universitetsbiblioteks databaser så som Swepub, Gender studies, Scopus och Social services abstract. Sökorden som använts är “ungdomstvångsvård”, “juvenile compulsory”, “könsuppdelad vård”, “gender differences in juvenile compulsory”. Några av studierna är hämtade på statens institutionsstyrels hemsida för publikationer (Statens institutionsstyrelse 2017c). Övriga källor återfanns i olika lästa studier.

Med den forskning som valts önskas belysa det kunskapsläge som råder kring unga människor som tvångsvårdas på SiS institutioner idag, ur ett perspektiv där könskategorisering och könsnormer belyses men även hur synen på unga killar och tjejer/ kvinnor och män har sett ut historiskt. Hur tvångsvård i stort fungerar i Sverige idag behöver också belysas för att skapa förståelse. Delar av de studier som refereras till nedan kan anses gamla. Vi menar dock att de behöver belysas då deras innehåll fortfarande är relevanta idag och inte minst för denna studie.

3.1 Kriminalitet och våld

3.1.1 Problematik

Som tidigare framkommit är placeringar som sker på särskilda ungdomshem är majoriteten killar, se avsnitt SiS i siffror. Killars problematik beskrivs ofta i termer att de begår kriminella handlingar, våldsbrott, vandalism och har ett utagerande beteende (Shoemaker 2000; Berg 2002; Knutsdotter & Wihlborg 2002; Umanen & Andersson 2006; Chesney-Lind & Shelden 2014). Tjejers placeringar utgår oftast från relationsproblem, familjekonflikter och tonårspojkar för beteendeproblem menar Umanen och Andersson (2006), i sin litteraturgenomgång av den svenska sociala barnvården mellan 1993 till 2003. När tjejernas problematik beskrivs handlar det ofta om att de uttrycker inåtvända psykiska och psykosomatiska besvär, lider av psykisk ohälsa, är självdestruktiva och att de inte i samma utsträckning begår våldsbrott och kriminella handlingar, även om det förekommer (Andersson 1998; Berg 2002; Knutsdotter & Wihlborg 2002; Umanen & Andersson 2006).

3.1.2 Missbruk

Synen på tjejer och killars missbruk skiljer sig åt. Berg (2002) menar i sin studie där hon gått igenom ADAD utredningar som skrivits på SiS mellan 1997 och 1998, att missbruksproblematiken hos tjejer är ofta en blandproblematik som kan ges i uttryck där droger och psykisk ohälsa förekommer. *ADAD* står för Adolescent Drug Abuse Diagnosis, en form av bedömningsinstrument som används i utredningsarbete inom SiS. Tjejerna anses missbruka för att de har en låg självkänsla, som en form av självskada eller för självmedicinering (Andersson 1998; Kristiansen 2005). Palm (2007) menar i sin studie att tjejer ofta ses som offer i sitt missbruk i den svenska litteraturen, något som hon upptäckte när hon gjorde efterforskningar inför de intervjuer hon själv höll med behandlingspersonal på SiS i sin studie. Killar som missbrukar droger ses ofta som mer accepterat av samhället. Killar anses inte missbruka på grund av psykisk ohälsa, snarare av nyfikenhet menar Kristiansen (2005) i sin SIS- rapport om ett nystartat tvångsvårdshem. Han intervjuade både inskrivna tjejer och behandlingspersonal med syfte att beskriva behandlingsverksamheten för vidare kvalitetssäkring av vården. Anledningen till varför tjejer och killar börjar testa droger skiljer sig inte åt och uppfattningen att killar och tjejer missbrukar på olika sätt och av olika anledningar stämmer inte menar Kristiansen (2005). Denna uppfattning gör att bedömningen om vad som är ett missbruk för tjejer och killar inte ser likadant ut, då tjejernas missbruk ses som mer allvarligt och avvikande (ibid.).

En annan skillnad mellan killar och tjejer i ett missbruk är att tjejernas missbruk ofta omnämns i samband med olika relationer menar Andersson (1998), i sin SiS rapport där intervjuer och dokumentgenomgång skedde med fokus på att dokumentera och värdera behandlingen under de två första åren på en nystartad tjejinstitution. Det kan vara problem med hemförhållanden men det är inte ovanligt att det kvinnliga missbruket ofta ses i samband med att de är i beroendeställning till någon, vilket vanligen uttrycks vara män i deras omgivning (ibid.). Berg (2002) skriver att droganvändning bland unga kopplas ihop med deras umgänge, de som har ett droganvändande umgänge har större sannolikhet att börja själva, något som gäller både tjejer och killar.

3.1.3 Relationer

Tjejjers relationer i stort ses som problematiska både vad gäller familjeförhållandet och vänskaps- och kärleksrelationer (Andersson 1998). Enligt Shoemaker (2000), i sin genomgång av brottslighet i USA och teoretiska förklaringsmodeller till dessa, har tjejer som har en god relation med familj, vänner och skola mindre risk att begå brott. Medan killar som begått kriminella handlingar gör detta oberoende av relationen till familj och/eller skola har sett ut (ibid.). Umanen och Andersson (2006) och Berg (2002) menar att det ofta finns ett familjeproblem hos de tjejer som blir aktuella för vård. Kristiansen (2005) beskriver att det är viktigt att tjejerna får behålla och förbättra kontakten med sin familj under vårdtiden, att det skulle vara lika viktigt för killar nämns inte i någon av de valda studierna.

3.1.4 Sexuellt utnyttjande

Ett tema som nämns i den tidigare forskning är att tjejer mer ofta än killarna har blivit utsatta för sexuella övergrepp (Andersson 1998; Berg 2002; Umanen & Andersson 2006; Cauffman 2008; Chesney-Lind & Shelden 2014). Övergreppen sker ofta i familjeförhållanden när tjejerna är i en ung ålder menar Chesney-Lind och Shelden (2014), i sitt arbete för att stärka kunskapen om den kvinnliga brottsligheten i England. Detta resulterar ofta i stora problem för tjejerna exempelvis i form av rädsla, ångest och trauma. Det kan i sin tur medverka till att tjejerna får problem senare i livet exempelvis depressioner, ilska och ett utagerande sexuellt beteende (ibid.). Andersson (1998) menar att tjejerna i SiS vården ses som mer skadade än killarna och får därför ett större offerskap bland annat på grund av att många av dem har varit utsatta för sexuella övergrepp. Chesney-Lind och Shelden omnämnda i Shoemaker (2000) identifierar sexuella övergrepp mot en tjej som en viktig faktor i förklaringen av kvinnlig brottslighet.

3.2 Sexualitet

3.2.1 Skillnaden mellan killar och tjejer

Historiskt har tjejjers sexualitet varit begränsad och kontrollerad av både familjen och samhället menar Alexander (1995) i sin litteraturstudie av 100 rapporter som skrevs i början på 1900- talets New York. Studien behandlar tjejer som då skrevs in i tvångsvård i syfte att få en samlad bild av kategoriseringen som skedde av unga kvinnor. Kvinnans dygd och oskuld har varit högt aktad. Ett sexuellt liv var

för kvinnor helt otänkbart innan äktenskap och prostitution var straffbart. De som blev utsatta för våldtäkt var ansvariga för brottet, det var inte förövarens fel att tjejen varit inbjudande (ibid.). Idag är inte prostitution straffbart i Sverige men problematiserandet av kvinnans sexualitet kvarstår (Andersson 1998; Knusdotter & Wihlborg 2002; Kristiansen 2005; Umanen & Andersson 2006). Tjejer skildras både som subjekt, sexuellt medvetna aktörer men även som objekt, offer för utnyttjande eller våld från män (Andersson 1998). Unga kvinnors kroppar, utseende, klädsel, det allmänna uppträdandet och dess sexuella innebörder i beskrivningen av flickor används och kan förstås utifrån den officiella problembilden, där flickor misstänks eller konstaterats utsatts för sexuella övergrepp som anledning för omhändertagandet (Andersson 1998; Berg 2002).

Ett sexuellt beteende hos tjejer blir problematiskt då beteendet blir synligt (Shoemaker 2000). Att ha flera sexpartners ses för killar som oproblemiskt medan det för tjejer fortfarande ses som problematiskt. Tjejer som har många sexpartners ses som promiskuösa och avvikande (Berg 2002; Chesney-Lind & Shelden 2014). I eventuella förhållanden med killar på avdelning anses tjejerna bli utnyttjade då de inte är benägna att skydda sina kroppar men även på grund av naivitet (Andersson 1998). Killarna anses därmed som utnyttjare och tjejerna som utnyttjade offer. Tjejer ses dock som aktiva i sin sexualitet och detta visar sig genom att de, i avsaknad av killar på avdelningen, visar ett sexuellt anspelat intresse på manlig personal (ibid.). Knusdotter och Wihlborg (2002) beskriver i sin SiS rapport som bygger på en gedigen dokumentgenomgång med syfte att kartlägga flickors situation inom SiS, att många av flickorna har problem med sin sexualitet och tror att de måste exponera sig för att få uppmärksamhet. Detta skulle kunna förklara Anderssons (1998) fenomen ovan.

3.3 Könsnormer

3.3.1 Traditionella könsnormer

Umanen och Andersson (2006) beskriver hur den sociala barnvården kan medverka i återreproduceringen av traditionella föreställningar och normer om kön genom en brist på medvetenhet hos socialtjänsten när de skriver utredningar.

Utredningarna riskerar att bli könsstereotypa och sakna nyansering i beskrivningen av problematiken (ibid.).

Den sociala barnavården framträder som ett samhällsorgan som avspeglar och reproducerar traditionella normer och föreställningar om kön menar Umanen och Andersson (2006:64). Claezon och Hilte (2005) beskriver i sin avhandling om behandlingsassistenters beskrivning av sitt arbete med tjejer och killar, att behandlingsassistenterna och ungdomar som individer omvandlas till ett sammanhang för reproducering av traditionella könsroller och heterosexualiteten som norm.

3.3.2 Heteronormativitet

Heterosexuella normen framträder i institutionsvården. De institutionsplacerade killarna- och tjejerna socialiseras i relation till en normativ heteronormativitet (Claezon & Hilte 2005; Silow Kallenberg 2016). Claezon och Hilte (2005) drar slutsatsen att behandlingsassistenterna som de intervjuat är bärare av en könad föreställningsvärld som har en påverkan på hur institutionsplacerade tjejer och killar behandlas samt hur deras problem och identiteter konstrueras. Andersson (1998) menar att när tjejerna vårdas tillsammans så kommer det inte bli några kärleksrelationer mellan killar och tjejer. Det nämns inget om varför det inte förekommer kärleksrelationer tjejerna emellan men det belyses istället en sluten bästis-relation i relation som det närmsta till en kärleksrelation.

3.3.3 Avsaknad av kvinnoperspektiv

Kristiansen (2005) observerade i sin studie ett avsaknat genusperspektiv.

Andersson (1998) och Palm (2007) menar att en referensram som personalen använder sig av för att betrakta flickors beteende är utifrån en manlig norm vilket framställer kvinnor och tjejer som "det andra könet". Palm (2007) menar att kvinnor ofta ses som en annan sort när de liknas vid männen, en sorts människor med andra behov. Palm (2007) refererar till Hirdman och menar att kvinnan har gått från oomnämnd, till att ses som en mindre komplett version av mannen, till att ses som en annorlunda kategori jämfört med männen. Att få ett perspektiv på kvinnorna som "De andra" är en viktig del i att konstruera en skillnad mellan könen. Studierna på kvinnor har ofta grundat sig på föreställningar om hur en kvinna ska vara och fungera, föreställningar som påverkar kvinnor i hela samhället och i alla delar av deras liv, inte bara inom tvångsvård (ibid.). Därmed

betraktas exempelvis tjejers beteenden som sexuellt handlande eller relationer som avvikande (Andersson 1998).

3.3.4 Maskulinitet hos könen

Killarna som vårdades på SiS ungdomshem sågs mer som en maskulin enhet än som individer med enskilda behov menar Laanemets och Kristiansen (2008) i sin SiS rapport som problematiserade genusperspektivet på SiS, som blev underlag för SiS jämställdhetsarbete. Silow Kallenberg (2016) menar i sin avhandling, där behandlingsassistenter intervjuades om hur ungdomar och personal konstruerades inom tvångsvården, att det existerar en tydlig maskulin norm på den institution som hon undersökte. Personalen, både män och kvinnor, präglades av vad Silow Kallenberg kallar för *machologik*, en logik som förkroppsligar en känslomässigt stark och fysisk centrerad manlighet. Muskelstyrka och våld associerades med manlighet och det råder en machologik i behandlingen med de unga männen. Machologiken framhåller kulturella och sociala föreställningar som är formade av manligt kodade kroppar samt vissa maskulinitetspositioner. Detta fokus på manlighet i arbetet påverkar förväntningar på hur de unga männen ska bete sig och vara på vissa sätt i förhållande till sitt kön (ibid.).

Unga män som är placerade inom institutionsvården besitter en *protestmaskulinitet*, som är en betonad och ideal manlighetsposition i samhället enligt Silow Kallenberg (2016). Det är den fysiskt manligt kodade kroppen som kan tillämpa protestmaskuliniteten. Denna form av maskulinitet ges i uttryck till exempel i våldsytringar och uppvisar både makt samt maktlöshet. Denna form av maskulinitet är något som Gruber (2013) i sin SiS rapport som grundades på ett treårigt etnografiskt projekt med en analys av konstruktioner av etnicitet, beskriver att hon upptäckt framträder inom SiS ungdomsvård men har inte använt protestmaskulinitet som term.

De våldsamma handlingar som begås av tjejer har kommit att benämnas som ”maskulint” kvinnligt beteende, som är inramat i ett patriarkalistiskt sammanhang (Cauffman 2008; Shoemaker 2000; Chesney-Lind & Shelden 2014). Shoemaker (2000) menar att de tjejer som begår brott får en mer maskulin roll än tjejer som inte begår brott. Morris omnämnd i Shoemaker (2000) hävdar att kvinnor

socialiseras till att begå mindre brott då det strider mot den kvinnliga sociala normen.

3.4 Vård och behandling

Laanements och Kristiansen (2008) beskriver att de behandlingsassistenter de intervjuade upplevde behandlingen av tjejerna som svårare och mer intensiv. Detta kan bero på att tjejerna fick mer utrymme att vara mer nyanserade exempelvis i sina känslouttryck och då killarna inte fick denna möjlighet upplevdes killarna lättare att handskas med (ibid.). Dock fann Andersson (1998) att de behandlingsassistenter som hon intervjuade tyckte att tjejer var lugnare och enklare att behandla då killarna upplevdes mer våldsamma och därför mer svårbehandlade. Detta var något som även Pettersson (2009) såg i sin SiS rapport, där 39 personal intervjuades på 4 olika ungdomshem om ungdomarnas könstillhörighet i relation till vården. Andersson (1998) såg i sin studie att vården på tjejinstitutionerna var mjukare och mindre regelstyrd än den på killinstitutionerna, något som måste problematiseras mer menar Andersson. Det finns alltså olika syn på och erfarenheter av vården av killar respektive tjejer.

Cauffman (2008) menar i sin artikel, som undersöker hur ungdomstvangsvården är och borde svara på den ökade kvinnliga brottsligheten i USA, att antisociala beteenden hos tjejer och killar är relativt lika under barndomen, under tonårsperioden skiftar dock beteendena vilket påvisar behovet av en könsdifferentierad behandling. Hon menar att unga kvinnor i behandling har vårdats utifrån samma metoder som manliga brottslingar, vilket inte svarar på tjejers olika behov i behandling som därmed gör att tjejer inte erhåller en effektiv behandling. Sven Forsling och Kjell Bergström omnämnda i Knusdotter och Wihlborg (2002) påpekar det väsentliga i att ge flickor ett jämlikt utrymme för behandling genom att vårda dem separat från killarna då de i behandling tillsammans med killarna får mindre utrymme. Att vårda kvinnor och tjejer separat menar även Kristiansen (2005) är nödvändigt då detta gynnar kvinnorna eftersom de har könsspecifika behov. För att det ska gynna kvinnorna så kan man dock inte nöja sig med att vården är åtskild, man måste behålla ett genusperspektiv och se till att den behandling som bedrivs inte blir könsstereotyp.

Könsneutral vård är något att sträva efter (ibid.). Palm (2007) menar att vården behöver bli mer individanpassad för att fungera för alla.

4. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I denna studie har en teori, socialkonstruktionism samt fyra teoretiska begrepp/utgångspunkter, genus, könsmaktsordning, sexualitet och heteronormativt valts för att analysera empirin. Socialkonstruktionism samt genus var med i tankarna redan när arbetet inleddes. Senare lades könsmaktsordning, sexualitet samt heteronormativitet till då dessa var tydligt framträdande i både tidigare forskning samt den empiri som samlats in och kändes därför relevanta att arbeta med.

4.1 Sociala konstruktioner

Kategorisering av vår omgivning är något som vi gör både medvetet och omedvetet. Den påverkar hur vi ser på vår omvärld och har en stor betydelse i hur vi tolkar den. Kategorierna påverkar hur vi beter oss, hur vi ser ut och hur vi bemöter varandra. Med kategoriseringarna kommer det förväntningar på hur vi ska fungera men likväl även hur vi inte ska göra, se ut och fungera.

Socialkonstruktionism är ett begrepp som används i analysen om hur vi kategoriserar människor och föremål i samhället (Loseke 2003). Med socialkonstruktivism blottläggs denna kategorisering och de strukturer som befinner sig bakom dem. Socialkonstruktivismen menar att det som är förgivettaget som rådande kategorier och normer är sociala konstruktioner, skapade av vårt samhälle. När de sociala konstruktionerna som påverkar hur vi ser på världen är avslöjade går dessa att arbeta med och att förändra (ibid.).

4.2 Genus

Genus beskrivs som det socialt konstruerade könet (Dahlborg-Lyckhage et al. 2015). Begreppet genus går att jämföra med generera då de båda från början betyder producera (Connell & Pearse 2015). Idag när begreppet genus används menas ofta den kulturella skillnaden som finns mellan kvinnor och män. Detta synsätt innebär att det är skillnaderna som iakttas, vilket medför att skillnaderna måste finnas där. Connell och Pearse skriver så här: ”Nyckeln är att släppa fokus på skillnader och istället sätta fokus på *relationer*. Genus handlar framförallt om de sociala relationerna inom vilka individer och grupper agerar.” (2015: 25). Att studera genus ska alltså inte fokuseras på skillnaderna mellan könen.

Genusmönstret skapar vad Hirdman (2001) kallar en social bottensats av hierarki och isärhållning som man kan kalla genussystem eller genusordning. Den sociala bottensatsen hör till den mänskliga kulturen och fastställs inom de institutionella byggstenarna. "Det stabila befinner sig här – och det låter sig inte försvinna då det blivit "självklart" " (Hirdman 2001:75).

Vad som anses som kvinnligt och manligt betraktas som socialt konstruerade olikheter och bygger på skillnader mellan dessa två kategorier menar Eidevald och Taguchi (2011). Genus som social konstruktion bygger på att det förstås via föreställningar av män och kvinnor. Föreställningen kring genus har en inverkan på hur män och kvinnor bemöts, beter sig och vilka förväntningar som finns på vardera kön, samt vad dessa förväntningar får (ibid.). De förstärkningsprocesser där genus skapas genom kläder, därmed på saker och ting och sedan sysslorna och på platser där sysslorna utförs som tillslut återförs till kropparna (Hirdman 2001). Könskategoriseringar är något som finns överallt i samhället och det är något som vi gör varje dag, både medvetet och omedvetet (Connell & Pearse 2015). De flesta vet skillnaden mellan en tjej och en kille och alla de regler kring hur de två könen ska fungera, allt från hur de ska skilja på sig utseendemässigt till hur de ska bete sig för att kunna särskiljas från varandra. Detta är något som vi får lära oss redan som små barn och något som vi även blir påverkade av i vuxen ålder att uppmärksamma och reproducera, inte minst genom massmedia (ibid.).

Vissa påstår att det är en biologi som ligger till grund för dessa skillnader mellan könen. Butler (1999) menar däremot att genuskategorierna är något som människan gör, inte något som naturligt finns. Butler omnämnd i Ohrlander, Palmer och Thelander (2011) benämner begreppet performativitet som innefattar att kön inte förstås som något man är utan som en effekt av återkommande och konstanta upprepade handlingar, tal och symboler. Man blir ett kön, till exempel kvinna, genom en effekt av sådana "kvinnliga" upprepningar.

Simone de Beauvoir omnämnd i både Butler (1999) och Connell och Pearse (2015) myntade uttrycket "Man föds inte till kvinna, man blir det" (Connell & Pearse 2015: 19). Detta uttryck menar Connell och Pearse (2015) även är överförbart på män och maskulinitet och inbegriper att de könsroller som vi så

gärna sätter på de olika könen inte är medfödda, utan en konstruerad roll som i efterhand appliceras på individen.

Det är alltså omtvistat om de könsroller som finns i dagens samhälle är biologiska eller konstruerade. Connell och Pearse (2015) har utgångspunkten att det är viktigt att inte utesluta något av synsätten när man betraktar och försöker förstå genus och genus-/ köns kategorier. Det som är viktigt är att få kunskap om och på så sätt kunna kritiskt granska och se att köns kategorisering inte är slumpmässig. Detta är vad Connell och Pearse (2015: 18) kallar för *modern genusteori*, ett synsätt där man kan synliggöra dessa mönster och på så sätt få möjlighet ändra på dem.

4.3 Könsmaktsordning

Kroppen är en central del i den feministiska analysen av kvinnors förtryck då den påvisar biologiska skillnader där könsskillnader skapas och legitimeras mellan män och kvinnor (Mc Nay 1992). Historiskt har tanken om att kvinnor är underordnade män neutraliserats utifrån den biologin. Underordningen framställs genom att kvinnors ”sämre” kroppar ställs i jämförelse till männens ”starka” kroppar utifrån manliga normer. Kropparnas biologiska egenskaper sammansätter därmed sociala egenskaper. Det sker en kontrasterande redogörelse mellan män och kvinnor. Maskulinitet ses ofta som överlägsen och karaktäriseras av den manliga kroppen såsom styrka. Medan kvinnors kroppar i jämförelse med männens och med hänvisning till biologisk förmåga uppfattas som underlägsna (Mc Nay, 1992:18). Hirdman (2001) menar att de biologiska skillnader som görs mellan kön härleder och förklarar nuvarande politiska, ekonomiska och sociala skillnader mellan kön.

Männens makt i och över samhället har format hur vi idag ser på manligt och kvinnligt (Connell & Pearse 2015). Att vara en man innebär att vara en normbärare. Män erhåller plats på kvinnors bekostnad genom att vara män (Hirdman 2001). Det är männen som har haft och i mångt och mycket fortfarande har tolkningsföreträde i samhället (Connell & Pearse 2015). Detta tolkningsföreträde skapar en *könsmaktsordning*. Männen har tjänat mycket på denna könsmaktsordning och att kvinnan har haft en underordnad position men några av dem har fått betala ett högt pris. Killar fostras till att bli mer tuffa och

hårdhänta än tjejer, redan i en tidig ålder. Detta sker dels genom att killar skolas in hårdare och mer fysiskt krävande sporter men även genom ett grupstryck som finns i deras umgänge där våldet blir en form av social resurs. Det är viktigt att inte visa sig svag eller mesig då dessa attribut kommer med stämplingar och öknamn. De killar/män som inte passar in i den maskulina rollen får betala priset för den manliga överordnade positionen då de är avvikande, svaga och mesar. Att vara mes är det samma som att inte vara manlig och att i längden då bli kvinnlig, en varelse med en lägre status (ibid.).

4.4 Sexualitet

Mönstret med mannens överordning, könsmaktsordningen och patriarkatet följer med in i diskussionen om sexualitet (Connell & Pearse 2015). Patriarkatets nödvändighet att kontrollera kvinnlig sexualitet görs för att upprätthålla ett socialt system mellan män och kvinnor (Mc Nay 1992). Män ses som mer driftstyrda än kvinnor, att de har ett större behov av sex (Connell och Pearse 2015). Freedman (2001) menar att feminister har kunnat peka på hur dessa skillnader har betraktas som naturliga och lett till att kvinnor setts som underordnade mannen. Kvinnors kroppar blev enligt Lucy Bland omnämnd i Mc Nay (1992:31) omnämnda och behandlade i biologiska termer och tankar. Kvinnors sexualitet betraktades som ren medan sexuell njutning ansågs som onaturligt. Kvinnor hade kortfattat inget passionerat sexliv. Den ”goda” kvinnan hade sex i syfte att reproducera och ta hand om barn (Mc Nay 1992). Kvinnor har genom historien inte ägt sin sexualitet så som mannen och kvinnans sexualitet är än idag problematiserad (Freedman 2001). Den manliga sexualiteten har istället rätt att ta för sig i samhället och genom att kontrollera kvinnans sexualitet kontrolleras kvinnan (Freedman 2001; Hirdman 2001).

4.5 Heteronormativitet

Normer är grundläggande i sociala system och används omedvetet samt ständigt i olika sammanhang (Dahlborg-Lyckhage et al. 2015). Normer bygger på idén om normalitet och avvikelse där det normala är önskvärt och det andra icke-önskvärt. Normer beskriver inte utan de definierar. Inom olika kulturer och situationer råder olika normer och dessa förändras över tid av människor. Genom samspel med

människor skapas en miljö med outtalade och uttalade sammansättningar, maktordningar och normer upp (ibid.).

Heteronormativitet finns inrättad inom institutioner, lagar, normer och attityder i samhället och får heterosexualitet att framträda som det mest naturliga och eftersträvansvärda sättet att leva (Davies 2000; Ambjörnsson 2011).

Heteronormativitet förutsätter att män och kvinnor hålls isär samt att de attraheras av och vill ha sex med endast varandra (Dahlborg-Lyckhage et al. 2015).

Heteronormativitet innehåller en hierarkisk skillnad där somliga kroppar (manliga) överordnas medan andra kroppar betraktas som avvikande (kvinnliga). Denna typ av norm genomsyrar hur samhället samt relationer regleras både i hur vi talar om könen men även hur könen förväntas se ut (Bromseth & Darj 2010).

Butler omnämnd i Ambjörnsson (2006) menar att kategorierna man respektive kvinna finns endast inom en heterosexualiserad förståelseram där dessa två kön framförs som de enda möjliga identiteterna. Butler beskriver att heteronormativitet organiserar kroppar, genus och begär där maskulinitet åtskiljs från femininet som sedan knyts ihop genom det heterosexuella åtråns handlingar. Butler omnämnd i Dolk (2011) menar att kategorierna ”kvinna” och ”man” betraktas som naturgivna kategorier som skapar vår syn på kön där individer betraktas antingen som kvinna eller man.

5. METOD OCH METODOLOGISKA ÖVERVÄGANDEN

5.1 Val av metod – fördelar och begränsningar

Denna studie bygger på kvalitativa intervjuer med fyra behandlingsassistenter och fyra avdelningsföreståndare på fem SiS särskilda ungdomshem. En kvalitativ studie valdes för att få ett djup i den information som samlades in vilket bedömdes viktigare än att en stor mängd data samlades in. Då det är fokus på två olika grupper, tjej- respektive killavdelningar valdes en komparativ ingång. Att vara komparativ betyder att jämföra (David & Sutton 2011). I denna studie handlar det om en jämförelse mellan tjej- och killavdelningar. Jacobsen (2012) menar att de är viktigt att de enheter/grupper som ska jämföras är jämförbara med varandra (ibid). Det som gör att grupperna i denna studie liknar varandra är att de ingår i samma organisation, SiS, och att de har samma befattningar, behandlingsassistent eller avdelningsföreståndare och att de arbetar med tvångsvårdade ungdomar.

Kritik mot en komparativ ingång i kvalitativa studier är enligt Dyer och Wilkins, omnämnda i (Bryman 2008) att fokus kan tas från själva forskningen och forskaren istället fokuserar på själva jämförelsen mellan de grupper som undersöks. Detta kan leda till att studien blir mer strukturerad och i förväg får ett uttalat fokus och då förlorar sin öppenhet, det som kännetecknar en kvalitativ studie. Denk (2002) menar att en komparativ studie kan användas både för att visa på likheter och skillnader men även för att vidare kunna förklara dessa. Det som blir vinsten med att göra en komparativ studie är att materialet blir brett och fördjupande och ger en möjlighet att kunna förklara olika fenomen inom och mellan olika enheter (ibid.). I denna studie har komparativ metod valts just därför.

En kvalitativ studie är en öppen metod där samtal är den vanligaste formen att samla in data (Jacobsen 2012). Kvale och Brinkmann (2014) menar att den kvalitativa forskningsintervjun är ett professionellt samtal vars mening är att förstå hur den intervjuade personen uppfattar sin omvärld, deras erfarenheter och synvinklar innan vetenskapliga förklaringar görs. Datan som samlas in genom en kvalitativ intervju ska alltså vara så opåverkad av forskaren som möjligt, det vill

säga att forskaren ska ha ett *induktivt förhållningssätt* (Jacobsen 2012). Motsatsen till induktivt förhållningssätt är ett *deduktivt förhållningssätt* vilket innebär bland annat att insamlingen av empirin formas av den teori som valts (Bryman 2008). När både induktion och deduktion används i forskningsprocessen benämns detta som *abduktion* enligt Alvesson och Skoldberg omnämnda i (Svensson 2011). I denna studie var genusteori det som genomsyrade det perspektiv som lades på SiS, men den kvalitativa intervjun förblev öppen och respondenterna fick svara öppet och fritt på de frågor som ställdes. I denna studie användes en intervjuguide för att skapa viss struktur och för att inga viktiga teman ska missas, detta är vad Jacobsen (2012) kallar för en semistrukturerad intervju.

I denna studie valdes att hålla enskilda intervjuer med respondenterna. Fördelar med att hålla enskilda intervjuer är att den som intervjuas tillåts att fritt prata om och reflektera över de teman som berörs utan att behöva ta hänsyn till andras åsikter (Jacobsen 2012). Det möjliggör även att de individuella uppfattningarna, tankarna och erfarenheter framträder på ett tydligt sätt. Under intervjusituationen kan även förtroende mellan respondent och den som intervjuar utvecklas vilket kan resultera i en större öppenhet från respondenten sida. Det bör dock tas i åtanke att enskilda intervjuer kan få ett resultat som bygger på individualistiska åsikter (ibid.). Detta betyder att de citat som används i analysen i denna studie kan vara respondentens egna åsikter och inte speglar organisationen SiS åsikter som hen arbetar för.

5.2 Urvalsprocess

Jacobsen (2012) beskriver att urvalets kvalitet bildas utifrån att val av intervjudeltagare och problemställningen motsvarar varandra. Att tillfråga behandlingsassistenter respektive avdelningsföreståndare gjordes med stöd av att denna grupp kan ge värdefull information som överensstämmer med den valda problemställningen (ibid.). Första steget var att undersöka vilka särskilda ungdomshem som befann sig i närheten av Göteborg för att underlätta ansikte-mot-ansikte intervjuer.

Andra steget gick ut på att skicka mail om intressekoll på intervjudeltagande till olika SiS ungdomsvårdsinstitutioner. Då intresset var litet hos de institutioner som

först kontaktades gjordes sedan mejlutskick till institutioner runt om i Sverige. Då det var många som tackade nej till att delta pågick denna process en längre tid. Telefonkontakt hölls även med olika institutioner och näst intill alla institutioner i Sverige kontaktades. Denna kontakt skedde med statens institutionsstyrels växeltelefon. Vid urvalsprocessen var första kontakt institutionschefen för att sedan kunna nå ut till avdelningsföreståndare. Avdelningsföreståndare förde därmed vidare information om intervjun för att se om intresse fanns hos behandlingsassistenter. I de flesta fall sökte vi kontakt med fältet genom denna process. Vid försök att gå en annan väg med att söka kontakt med avdelningsföreståndare och behandlingsassistenter genom att vid telefonväxeln be om avdelningsföreståndares kontaktuppgifter och då inte nå ut till institutionschefen. Vid vissa fall fungerade denna väg, andra inte då avdelningsföreståndare hänvisade till institutionschefen för godkännande av deltagande till intervjun.

Tredje steget var uppnå en jämn fördelning av både tjej- och killinstitutioner för en överensstämmelse till syfte- och problemformulering. Ett aktivt val genomfördes med att intervjua respondenter från olika institutioner för att få en bredd i materialet. Då det var svårt att få respondenter att intervjua bygger materialet på intervjuer med två tjejinstitutioner och tre killinstitutioner. Sammanlagt hölls åtta intervjuer. Två av intervjuerna var ansikte-mot-ansikte intervjuer med respondenter på tjejinstitution med en avdelningsföreståndare samt behandlingsassistent från samma avdelning. Två av intervjuerna med respondenter från killinstitution var ansikte-mot-ansikte intervjuer med en avdelningsföreståndare samt behandlingsassistent från samma avdelning. Två av intervjuerna med respondenter på tjejinstitution skedde via telefon med en avdelningsföreståndare samt behandlingsassistent som arbetar på samma institution men på olika avdelningar. Två av intervjuerna med respondenter på killinstitution skedde via telefon med en behandlingsassistent samt avdelningsföreståndare som inte arbetar på samma institution.

Syftet med att intervjua både avdelningsföreståndare och behandlingsassistenter grundar sig i avsaknaden av delaktighet hos avdelningsföreståndare i tidigare forskning som denna studien grundar sig på. Behandlingsassistenter valdes då de

besitter god kunskap då de arbetar nära ungdomar dagligen men även för att uppnå bredd i ett litet urval. Tanken var från början även att kunna göra en komparativ analys mellan svaren från avdelningsföreståndarna samt behandlingsassistenterna men vid bearbetning av empirin framgick att det inte fanns en tydlig skillnad i hur de olika grupperna svarade eller hur de förde sitt resonemang. Därför görs ingen skillnad på om svaret är från en behandlingsassistent eller avdelningsföreståndare i analysen. -dock är det utmärkt i citaten för att läsaren själv ska kunna göra sig en uppfattning. Inom SiS verksamhet finns det sannolikt arbetsgrupper med andra befattningar som besitter kunskap kring det valda syftet och frågeställningarna dock var en avgränsning till ovanstående grupper tvunget att göras på grund av bland annat tidsaspekten.

Det gemensamma mellan institutionerna och dess verksamhets- och arbetssyfte är att arbeta med ungdomar med olika psykosocial problematik, med inslag av missbruk och kriminalitet. Institutionerna innehar olika typer av avdelningar samt behandlingsmetoder i vården bland annat beroende på vidareutbildning som sker genom SiS (se avsnitt SiS jämställdhetsarbete). Då SiS ansvarar för samtliga SiS institutioner är de geografiska skillnader oväsentliga då de ska vara likvärdiga varandra och ligger under samma ansvarstagare som är staten (Vogel 2012).

5.3 Tillvägagångssätt vid insamling av empiri

Under intervjuerna i denna studie var vi båda närvarande och delaktiga.

Anledningen till att båda deltog under intervjutillfällena var om eventuella väsentliga frågor missades att tas upp av den som höll i intervjun, vilket då möjliggjorde att den andra kunde lägga till frågor. Vid intervjutillfällena hade vi dock separata roller. Varannan gång var den ena huvudansvarig för intervjun och ställde frågorna utefter intervjuguiden och andra gånger tillämpades rollen som antecknare.

Hälften av intervjuerna har skett ansikte- mot- ansikte i en för respondenten känd miljö. Då intervjuerna bokades in skedde val av intervjuplats aktivt och respondenterna tillfrågades om det fanns möjlighet att intervjuerna kunde ske på deras arbetsplatser. Jacobsen (2012) menar att genom att välja en intervjuplats som är känd för respondenten så ökar möjligheten att få ökonstlade svar. Just

därför valdes respondenternas arbetsplatser som förstahandsval att hålla intervjuerna på. Vid de intervjuer som skedde på respondenternas arbetsplats blev vi tilldelade konferens- / mötesrum där intervjun kunde ske ostört. Detta gav ett inspelat material utan störningar vilket underlättade transkriberingen (se nedan).

Hälften av intervjuerna skedde över telefon med respondenter som befann sig i andra delar av landet. Telefonintervju är ett bra sätt att komma i kontakt med personer att intervjua som exempelvis geografiskt befinner sig långt bort menar Elmholdt i Kvale och Brinkmann (2014). Negativa aspekter med att hålla en intervju över telefon är att man inte ser den person som blir intervjuad och materialet kan då sakna nyanser i form av kroppsspråk vid transkribering (Bryman 2008).

Under intervjuerna i denna studie användes ljudupptagning i form av inspelning med hjälp av mobiltelefon. Att spela in en intervju har många fördelar. Bland annat ger det en möjlighet för den som intervjuar att koncentrera sig på temat och dynamiken i intervjun istället för att koncentrera sig på att anteckna (Kvale & Brinkmann 2014). Materialet kan lagras på en enhet för att lyssnas på många gånger. När materialet sedan transkriberas går det att få ordagranna citat för en analys (Jacobsen 2012). Just för dessa positiva aspekter användes ljudupptagning i denna studie. Nackdelar med att ha ett inspelningsinstrument med vid en intervju är att den som intervjuas kan reagera negativt på att bli inspelad (ibid.). Hen kan spänna sig och inte tala så fritt som hen hade gjort om intervjun inte spelades in, något som vi inte märkte av när intervjuerna genomfördes i denna studie. Som komplement till det inspelade materialet fördes anteckningar för att senare kunna hitta lättare i materialet vid transkribering.

5.3.1 Intervjubias

Intervjubias syftar till hur intervjufrågor framförs samt hur de besvaras. Det syftar även till obalansen intervjupersonen kan erfa under intervjutillfället med anledning av intervjuarens karaktär exempelvis kön, ålder och klass (Boström Wolanik & Öhlander 2012; David & Sutton 2016). Intervjuns framförande och innehåll ger olika resultat beroende på intervjuarens karaktär. Maktasymmetrin formas utifrån att intervjuaren är den som definierar intervjusituationen och

respondenten som exponerar sina svar (Boström Wolanik & Öhlander 2012). Vid genomförandet av intervjuerna i denna studie har intervjuernas tagits i åtanke i försök att uppnå en jämbördig relation mellan intervjuare och respondent. Till exempel genom att uppmuntra till eventuella frågor och funderingar från respondenten, något som Kvale och Brinkmann (2014:52) menar är ett sätt att utjämna maktasymmetrin.

5.4 Bearbetning och analys av empiri

I denna studie valdes att inte transkribera den intervju som man själv hade genomfört, mycket på grund av att det var den personen som inte genomförde intervjun som förde anteckningar och då hade lättare att hitta i det material som spelades in. Att transkribera innebär att transformera, att göra talat språk till skriftspråk (Kvale och Brinkmann 2014). I transkriberingen skrevs allt det som respondenten sa ut för att kunna göra en så ordagrann analys som möjligt och för att få med de nyanser som annars kan vara svåra att få med. För att göra citat som användes i analysen mer lättlästa så togs där dubbelstavningar som "ja, ja", "jag" och utfyllnadsljud som exempelvis "eem" bort, något som kan göras då det inte är den språkliga stilen hos respondenterna som studeras i analysen (ibid.). Pauser där respondenten måste tänka igenom sitt svar eller tvekar innan hen svarar markeras dock ut i citaten med "..." då detta kan visa på vad respondentens uppfattning eller kunskap är om ämnet som vidrörs. När mindre delar av citaten tagits bort har markeringen (...) använts och när större delar och stycken tagits bort markeras detta med (---). Detta för att det ska bli tydligt hur citaten bearbetats i analysen

Kodning av det insamlade materialet skedde separat, det vill säga att vi valde att var för sig koda hela materialet, ingen uppdelning av materialet skedde. Detta för att kodningen skulle bli så bred och nyanserad som möjligt och att bådars syn på och tolkning av materialet skulle komma fram. Detta medförde att en kritisk granskning av de koder som hittats då vi jämförde våra tolkningar av materialet och förde en diskussion kring dessa. Att kritiskt granska de kodningar som gjorts är enligt Bryman (2016) en mycket viktig del av kodningsprocessen. När kodningen genomfördes så söktes koder som visade på hur respondenterna pratade om ungdomarna utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv där genus

var genomgående. En kod var exempelvis hur och när respondenterna pratade om ungdomarnas sexualitet.

När kodningen var gjord jämförde vi koderna och sammanställde ett material som senare tematiserades. Vid tematiseringen av materialet användes *tematisk analys*. Enligt Braun och Clarke (2006) handlar tematisk analys om att hitta teman i den insamlade empirin. Den tematiska analysen är flexibel och vilket ger en rik och komplex översyn av den data som samlats in och den har ingen speciell teoretisk koppling och går därför bra att använda både med och utan ett teoretiskt perspektiv (ibid). När transkriberingarna tematiserades i denna studie fanns ingången i att hitta de teman där olika benämningar och kategoriseringar och beskrivningar av killarna och tjejerna gjordes. När de olika temana hade hittats i texten påbörjades arbetet med att bryta ner och slå ihop dessa till mindre teman, de teman som används i analysen. Bearbetningen av teman var en levande process som länge och noggrant diskuterades för att inget viktigt tema skulle missas in analysen. I de teman som valdes ut fanns den komparativa ingången med, det vill säga att teman skulle gå att jämföras mellan kill- och tjejavdelningarna. Ett exempel hur ett tema behandlades var de problem som ungdomarna uppgavs ha. Där rubriken först var *problematik* och sedan bröts ner till de olika rubrikerna *missbruk, kriminalitet, och våld och hot*. I processen när temat bröts ned upptäcktes även ett tema av *agens och offer* något som också behölls som ett tema men ett mer genomgående.

När tematiseringen var färdig påbörjades arbetet med att hitta övriga teoretiska perspektiv och begrepp i det teman som framställts, förutom det genusperspektiv som funnits med genom processen. I denna granskning hittades flera olika teoretiska ingångar och genom en process samt diskussion minskades dessa ner till de teoretiska ingångslägen som blev grunden för analysen i detta arbete.

5.5 Studiens tillförlitlighet

Att tillämpa begreppen validitet och reliabilitet i kvalitativ forskning är ett omstritt ämne enligt Bryman (2008: 351f). Bryman (2008: 352ff) presenterar Guba och Lincolns alternativa begrepp *tillförlitlighet* och dess tillhörande delkriterier: *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet* och *en möjlighet att styrka och konfirmera*.

Trovärdighet

Begreppet trovärdighet kan enligt Bryman (2008) jämföras med *intern validitet*. Den interna validiteten i kvalitativ forskning handlar om att de slutsatser som framkommer i studien är relevanta i förhållande till den insamlade datan och de teoretiska utgångspunkter som valts (ibid.). Detta kan ske genom något som kallas för *respondentvalidering*. Det kan exempelvis innebära att den som intervjuats får tillbaka det transkriberade materialet vilket bekräftar att informationen har uppfattats korrekt av den som genomför studien (ibid.). I denna studie var det en respondent som begärde att få ut transkriberingen för godkännande men på grund av tidsaspekten var det inget som erbjöds övriga deltagande utan att de själva begärde det. Alla intervjuer transkriberades dock lika noggrant för att bland annat inte kunna skapa missförstånd vid tematiseringen. Studien skickas även ut till samtliga respondenter för att återknyta till fältet.

Överförbarhet

Begreppet överförbarhet kan användas istället för *extern validitet*. Extern validitet avser hur det resultatet som tagits fram är giltigt i andra kontexter något som kallas för *generaliserbarhet* (Bryman 2008; Jacobsen 2012). I denna studie är urvalet åtta medarbetare inom SiS som arbetar med tvångsvårdade ungdomar. Som tidigare nämnts består urvalet av avdelningsföreståndare och behandlingsassistenter som arbetar på antingen tjej- eller killavdelningar. I urvalet valdes aktivt att få med så många respondenter och institutioner som kändes möjligt med tanke på tidsaspekten och att intervjuerna helst skulle ske på plats hos respondenterna. Detta resulterade i att respondenterna är från fem av SiS tjugotre ungdomshem runt om i landet. Det är statens institutionsstyrelse som ansvarar för hemmen och de styr hur verksamheten på ungdomshemmen ska se ut och gå till. Det skulle därför kunna tänkas att liknande resultat skulle fås om frågorna ställdes till medarbetare på fler av ungdomshemmen.

Pålitlighet

Pålitlighet betyder att studien ska vara genomförd på ett tillförlitligt sätt (Bryman 2008; Jacobsen 2012). Pålitligheten syftar till att forskaren har ett granskande synsätt av den egna studien (Bryman 2008). För att visa att detta uppnås krävs

öppenhet och transparens genom alla steg och att alla moment i forskningen blir redogjorda för. Metodkapitlet i denna studie belyser detaljerat de tillvägagångssätt som gjorts, för och nackdelar med dessa men även svårigheter som stötts på. Genom att vara transparent blir studien möjlig att granska och kvalitén av de metoder och hur dessa appliceras går att bedöma.

Möjlighet att styrka och konfirmera

Det går enligt Bryman (2008) inte att få en fullständigt objektiv slutsats i kvalitativ forskning. Att forskaren säkerställer att hen har agerat i god tro är då ett sätt att kunna styrka och konfirmera (ibid.). Denna studie har formats utifrån insikten att fullständig objektivitet är omöjlig. Personliga värderingar har inte medvetet låtits påverka studiens utförande och resultat men det kan absolut tänkas att det omedvetet har påverkat. Istället har nyfikenhet och medvetenhet kring personliga åsikter kring ämnet tagits i åtanke vid alla delar av arbetet. Dock har den teoretiska orienteringen med genusteori funnits med under hela arbetets gång, vilket kan ha påverkat resultatet. I avsnitt *Förförståelse* redogörs tidigare erfarenheter kring ämnet för att ge inblick i de förkunskaper som funnits.

5.6 Förförståelse

Jelena har tidigare erfarenhet genom Verksamhetsförlagda Utbildningen (VFU) som utfördes på barn- och ungdomsenheten. Under VFU:n har SiS tvångsvård berörts och studiebesök har gjorts på verksamheten. Studiebesöken gav information om SiS som verksamhet och hur denna var uppbyggd. Övriga tidigare erfarenheter av SiS särskilda ungdomshem och tvångsvård finns inte. Hillevi har mycket lite erfarenhet av arbete med barn och unga generellt och tvångsvård av barn ungdomar på institution i synnerhet. De erfarenheter som finns har kommit genom studier vid socionomprogrammet och ingen praktisk erfarenhet av barn och unga finns. Utöver detta har information insamlats genom SiS externa hemsida och dokument.

Braun och Clarke (2006) menar att en forskare alltid har ett bagage av teoretisk kunskap och erfarenhet med sig och en tematisering och analys av ett socialt sammanhang kan aldrig bli helt fri från dessa. I denna studie har detta tagits i åtanke och även om vi inte har så mycket praktisk erfarenhet från det fält som

studerats har vi andra erfarenheter och kunskap med oss bland annat från utbildningen.

5.7 Etiska överväganden

5.7.1 Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2002) betonar skydd och säkerhet för individen som grundläggande för forskningsetiska överväganden. Jacobsen (2012) betonar att de etiska överväganden ska genomsyra hela studien. Vetenskapsrådet belyser fyra huvudkrav för individskyddskravet, att den som deltar i en studie ska skyddas genom:

Informationskravet

Information ska utlämnas till respondenten om deras uppgift vid medverkan samt de villkor som gäller vid deltagande av studien (Vetenskapsrådet 2012).

Respondenten ska informeras om rätten att medverka är frivillig samt att deltagandet kan avbrytas (Vetenskapsrådet 2002). Bryman (2008) beskriver att deltagande personer ska erhålla fullständig information om studiens syfte och upplägg. I denna studie skickades ett informationsbrev ut till samtliga deltagare för att säkerställa informationskravet (se Bilaga 1).

Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att man bör avgöra hur mycket information som respondenterna ska tillhandahålla och när denna ska ges. Informationsbrevet belyste studiens syfte och de etiska forskningsetiska principer som under studiens gång beaktats. Forskaren har skyldighet att klarlägga forskningssyfte för att minska skaderisken att intervjupersonen samtycker till en studie ofrivilligt eller motvilligt (Nygren 2012). Därmed formulerades enbart syftet i informationsbrevet med utgångspunkt att inte härleda för mycket information om vilka frågor som det specifikt kommer intervjuas kring. Annan lämplig information angående intervjun var om respondenterna hade önskan om tid och plats. Dessutom att respondenterna har möjlighet att kontakta oss via mail vid funderingar och frågor (se Bilaga 1).

Samtyckeskravet

Ett samtycke ska ges av respondenten om ett deltagande i studien (Vetenskapsrådet 2002). Ett samtycke har försäkrats genom att vid intervjutillfället har det delats ut en samtyckesblankett som respondenterna valde att skriva under (se Bilaga 2). Samtyckesblanketten mejlades även till de respondenter som deltog i en telefonintervju. I samtyckesblanketten framgick bland annat att intervjun skulle spelas in, något som Eriksson - Zetterqvist och Ahrne (2011) menar är ytterst viktigt att få ett samtycke för.

Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet syftar till att skydda personer från att bli identifierbara i studien och ge de deltagande största möjliga konfidentialitet (Vetenskapsrådet 2002; Svedmark 2012). Informationsskydd belyser att intervjuinspelning och anteckningar ska förvaras på så sätt att det ska vara omöjligt för utomstående att ta del av uppgifterna (Vetenskapsrådet 2002). I denna studie har exempelvis transkriberingen direkt i skrivande processen anonymiserats och de sidor som har använts för anteckningar har rivits ur blocken och förvarats i en separat mapp. Allt digitalt material, intervjuer samt transkriberingarna har förvarats på låsbara enheter, något som Widerberg (2002) betonar är mycket viktigt.

Urvalet på åtta respondenter är relativt litet. Med tanke på att intervjuerna har utförts på olika geografiska platser minskar risken att de deltagande respondenterna identifieras i studien. En risk som tänkts igenom flertal gånger är verksamhetens medvetenhet kring intervjuerna. Vid rekrytering av intervjupersoner var det svårt att dölja vilka personer vi sökte, då respektive verksamhet hade antingen en växeltelefon eller en institutions-mailadress för att möjliggöra kontakt. Kalman och Johansson (2012) tydliggör att respondenters deltagande bör så långt som möjligt vara anonymt inom den studerande verksamheten. Skyddet av respondentens anonymitet var svår att säkerställa vid rekryteringen av intervjudeltagare på grund av den urvalsteknik som behövdes. Avdelningsföreståndare blev i slutändan alltid medvetna om att en av behandlingsassistenterna på avdelningen skulle delta i en intervju då det var avdelningsföreståndarna som uppmärksammade intresset hos

behandlingsassistenter. Det var även avdelningsföreståndarens uppgift att fylla ut luckan i verksamheten som skapades när behandlingsassistenten deltog i intervju.

Kalman och Johansson (2012) menar att om respondentens deltagande blir känt inom den studerande verksamheten kan de tänkas stå i beroendeställning. Detta har tagits i åtanke genom att ha enskilda intervjuer i stängda rum med samtliga intervjudeltagare så att denne skulle kunna prata fritt. 14§ Etikprövningslagen (SFS 2003:460) avser att frågor om information och samtycke ska ges större utrymme om respondenten står i beroendeförhållande något som Kalman och Johansson (2012) belyser. Med detta i beaktande vid intervjutillfället återupprepades även information om studiens syfte samt att respondenterna skrev under en samtyckesblankett, dessutom togs det återigen upp att intervjun spelades in. Urvalstekniken som valts i denna studie försvårar att möjliggöra en total anonymisering av intervjudeltagarna i verksamheten. Vid analysering av resultat iaktogs risken som beroendeställning kan ge, därför nämns inga namn på respondenter, institutioner eller avdelningar i analysen. Nyström (2012) menar att en forskare aldrig kan utesluta alla risker. I denna studie var att minimera samtliga risker ett mål som eftersträvades men det var en svårighet.

Nyttjandekravet

Personliga uppgifter respektive insamlade data får endast brukas för forskningsändamålet och inte användas eller utlånas i annat syfte (Vetenskapsrådet 2002). Informationsbrevet och samtyckesblanketten har förtydligat att studiens resultat enbart kommer användas i forskningssyfte och ingen utomstående kommer få tillträde till det insamlade materialet. När studien är avslutad och arbetet godkänt kommer allt insamlat material att förstöras eller raderas. Detta för att ytterligare värna om respondenternas anonymitet.

6. RESULTAT OCH ANALYS

Nedan presenteras den analys som gjorts av det insamlade materialet. Analysen är uppdelad i tre stora teman med tillhörande underrubriker under varje tema. Teman är kopplade till syftet och frågeställningarna i denna studie. I första temat visas ett agens- och ett offerskap i samband med ungdomens problematik som kopplas ihop med vilket kön ungdomen har, detta kopplas samman med den första frågeställningen men även den andra frågeställningen. I det andra temat belyses hur respondenterna arbetar utifrån könsnormer och hur detta påverkar arbetet. Detta är kopplat till den andra och tredje frågeställningen. Det tredje och sista temat handlar om SiS förändringsarbete vilket kopplas till den fjärde och sista frågeställningen.

Analysen bygger på utsagor från respondenterna som sedan tematiserats. Valda teorier samt tidigare forskning har sedan tillämpats på dessa teman. Det socialkonstruktionistiska synsättet är med under hela analysen och de är de socialt konstruerade fenomenen som är övergripande. För att kunna visa på de resonemang som respondenterna har fört och för att kunna visa hur analysen har skapats finns citat från respondenterna med genomgående i analysen. För att förtydliga vem som sagt vad och var denne arbetar så är de respondenter som arbetar på tjejavdelning märkta med ett T och de som arbetar på killavdelningar märkta med K. Eftersom det är både avdelningsföreståndare och behandlingsassistenter som har deltagit i denna studie är citaten även märkta med A för avdelningsföreståndare och B för behandlingsassistent.

6.1 Agens och offerskap

6.1.1 Problematiken

När respondenterna fick frågan om vad för problematik som ungdomarna på SiS har svarade de respondenter som arbetar på killavdelningar att kriminalitet och missbruk är ett vanligt förekommande problem hos killar:

Någon form utav kriminalitet. Sedan behöver det ju inte vara att all kriminalitet är grov. Det kan ju vara ringa narkotikabrott och då har de hamnat i ett

missbruk tänker jag. Men det är väl, det är ju ett eget beteende, det är därför som man är här (1 K/A)

Det finns ju liksom en, om man tittar på dem som är hos mig så är det ju liksom, alltifrån stora svårigheter med att behärska sin ilska till att vara väldigt kriminell och har en kriminell livsstil (8 K/A).

Den är ju lite varierande. Men framförallt är det våld, aggressionsproblematik, asså de har inte kontroll över sig själva... sitt humör. De har oftast ställt till med mycket saker och utövat våld, mot andra ungdomar, mot lärare, mot föräldrar (2 K/B)

När respondenter som arbetar på tjejavdelningar svarade på samma fråga framkom att tjejerna hade en helt annan form av problematik än killarna:

Det kan även finnas de som har en blandproblematik där det också finns självskada och sen så finns de dem som inte har utåtagerande eller som slåss och är aggressiva mot andra, utan bara aggressiva mot sig själva genom självskada och suicidalitet, skulle jag säga. Och där finns det ofta, det finns ofta en bakgrund, det är ju väldigt allvarliga sådana saker, ett väldigt allvarligt utagerande eller väldigt allvarlig självskada. Det finns ett samband både med trauma men också någon typ av diagnos eller så som gör det hela helt enkelt svårare. (5 T/A)

detta är den mest utsatta gruppen i samhället... det är unga tjejer.... Med olika typer av psykisk problematik, drogmissbruk (4 T/B)

De är utsatta, blir ofta utnyttjade, sexuellt, de kanske erbjuder sin kropp i utbyte för droger (3 T/A).

Att killar inom SiS har begått kriminella handlingar och våldsbrott är inget nytt, Berg (2002) berättade om detta i sin forskning som hon gjorde i början av 2000-talet. Att killar inom SiS har missbruksproblematik och begår narkotikabrott är även det något som framkommit i tidigare studier av SiS. Respondent-1 pekar på att det är på grund av killarnas egna beteende som de har blivit aktuella för vård inom SiS och respondent-2 pratar om att killarna tappat kontrollen över sig själva och utövar våld. När respondenter som arbetar på tjejavdelningar pratar om de

problem som tjejer har handlar det ofta om att tjejerna påverkas av sitt umgänge, är sexuellt utnyttjade och utsatta, har psykisk ohälsa men även att de utsätter sig själva för risker. Bland annat Berg (2002) kunde se i sin studie att tjejer ofta blir aktuella för vård inom SiS på grund av psykisk ohälsa. Att tjejer har en större blandproblematik, det vill säga många olika sorters problematik, är även det som Bergs (2002) forskning har visat på.

Av citaten ovan går det att utläsa en skillnad i hur killars respektive tjejers problematik, anledning att bli aktuell för SiS vård, ser ut. För killar handlar det om aspekter där respondenterna visar på att killarna har ansvar för sig själva, att det är de själva som är agenter i sitt handlande. För tjejerna handlar det om en utsatthet och en situation där de är sårbara. Killar beskrivs alltså som agenter medan tjejerna beskrivs som sårbara och utsatta, offer. Eidevald och Taguchi (2011) beskriver att uppfattningen av vad som är kvinnligt och manligt är socialt konstruerade olikheter, som är konstruerade av samhället. Den skillnad som finns i synen på män och kvinnor har en lång historia. Den har format och formar fortfarande det samhälle vi lever i idag och har gjort mannen till normen (Hirdman 2001). I dagens samhälle påverkar detta synsätt oss så att killar ses som de starka normbärarna och tjejerna ses som de svagare könet som är utsatt och utnyttjat (Mc Nay 1992). Detta medför att killar och tjejer uppfostras på olika sätt men även att det finns olika förväntningar på hur killar och tjejer ska och inte ska fungera och reagera. Killarna som är normbärare blir ansvariga för det problem de har eftersom att de ses som det starka och kapabla könet. Tjejerna är inte normbärare och jämförs därför med normen vilket gör dem avvikande något som även Palm (2007) såg i sin studie. Tjejerna har ett avvikande beteende och en annan problematik än normen och de tillhör det kön som ses som svagare och mindre kapabelt. Det gör att tjejernas problematik ses i kontexten att de är utsatta och inte själva har makt eller ansvar för den situation som de befinner sig i.

6.1.2 Missbruket

Resonemanget ovan blir mer tydligt genom att respondenterna som arbetar på tjejavdelningar pratar om tjejernas missbruk, varför de missbrukar och att tjejers missbruk skiljer sig från killarnas: "Det är allt ifrån att man knarkar allvarligt, skadar sig själv på det viset." (5 T/A)

Det är väl det som skiljer åt mest. Sen är det mycket, drogproblematiken från vad, från vad jag har förstått det som så är det inte samma problem som med killarna som med tjejerna. Tjejerna har mycket mer, mycket oftare drogmissbruk men killarna är mer åt det kriminella hållet. Så tjejerna är mer självmedicinering medan killarna är mer åt, ja (4 T/B)

Sen har ju alla hamnat snett på sitt sätt och kanske börjat självmedicinera med droger eller om de har hamnat utanför samhället så att de har påbörjat (---) som har lett till att de har hamnat i LVU tillslut. (6 T/B).

Ja, att det är många olika preparat. Killarna kanske håller sig till en – två styckna preparat. Tjejerna de blir tilldelade, de kanske säljer sig själva för sex eller de kanske får massor tilldelade av killar eller vad som helst. Det är nog därför som det är större blandmissbruk. Så de är mer utsatta, så är det. (3 T/A)

Respondenterna pratar ovan om att tjejers missbruk skiljer sig från killars missbruk. Tjejerna självmedicinerar, självskadar, har ett blandmissbruk samt är beroende av någon annan i sitt missbruk, något som killarna i sitt missbruk inte anses göra eller vara. Detta fenomen är något som bland annat Andersson (1998) samt Kristiansen (2005) såg i sina studier. Killars missbruk beskrivs i en kontext där kriminalitet förekommer, inte att de mår dåligt eller att de är i beroendeställning. Enligt Palm (2007) finns det en tolerans för killars missbruk i samhället där missbruket inte sätts i kontext av ett dåligt psykiskt mående, utan av nyfikenhet. Respondent tre pratar här ovan om att tjejer är utsatta och i beroendeställning i sitt missbruk. I Anderssons (1998) studie framkom att tjejers missbruk ofta sätts i ett sammanhang där de befinner sig i beroendeställning till någon, oftast män. Killar däremot bär ansvaret för sitt missbruk, och ses inte vara i en beroendeställning på samma sätt som tjejerna. Killarna ses alltså av respondenterna vara agenter i sitt missbruk medan tjejerna uppfattas som offer.

Att tjejer och killar kan missbruka av samma anledning är ett resonemang som saknas, anledningen till varför en ungdom missbrukar beskrivs som könsbunden.

Kristiansen (2005) såg i sin studie att det finns en benägenhet att se på tjejer och killars missbruk på olika sätt, just för att de är killar och tjejer. Killar görs till starka normbärare och tjejer som det svaga könet som jämförs med normen menar Hirdman (2001). Citaten ovan visar att det skulle kunna vara sådana förväntningar på hur de olika könen ska fungera som påverkar hur synen på de olika könen missbruk ser ut. Att tjejerna jämförs med hur normen för hur ett missbruk för killar förväntas se ut gör att tjejerna i sitt missbruk blir avvikande,. Den starka normbäraren, killen, förväntas vara agent i sitt missbruk och det är oftast annan problematik som exempelvis kriminalitet som sätts mer i fokus för dem. Vad gäller tjejerna som ses som det svaga könet och jämförs med normen ses då som utsatt och sårbara och att det är i beroendeställning. Det kan vara ett sådant synsätt som gör att respondenterna ovan så tydligt tror att tjejernas missbruk skiljer sig från killarnas missbruk, även om de bara arbetar med tjejer. Normen för hur ett missbruk för killar ser ut är så stor att även om respondenterna ovan inte arbetar med killar så pratar de om att tjejernas missbruk skiljer sig från killarnas. Tjejerna hamnar här i en jämförelse med killarna, normen, och ses därför som avvikande.

6.1.3 Våld och hot

Ett återkommande tema som respondenter från killavdelningar pratade om var att killar är benägna att vara aggressiva och våldsamma. Våldet beskrivs i former av verbala utbrott, fysiskt våld mot andra och mot fysiska föremål:

Utagerande beteende är då våld eller hot om våld tänker jag. Och jag tror också att tyvärr att unga pojkar framförallt, har på något sätt har man fått någon kortsiktig vinning på att vara hotfull och aggressiv (...)" (2 K/B).

(...) som sagt hos oss så har väl det varit mycket verbala utbrott. Det är att de blir fysiska kring materiella saker... det är mycket slag i väggar och TV-apparater som slås sönder och. Ja, aggression liksom. (7 K/B).

(...) olaga hot att döda, hota och våldet kan ju, det är ju grov misshandel vi har haft mordförsök och sådant där också. (---) mycket våld och hot och misshandel och rån (1 K/A)

När respondenter på tjejavdelningar pratade om hur våldet hos tjejer såg ut beskrev de det så här:

Det menas nog med som man kan tolka utagerande att det är fysiskt, asså fysiska slag och sparkar. Så menar man nog med utagerande, för det förekommer ju (...) Inte vanligt förekommande, det är det inte. Merparten är det inte. Det förekommer (3 T/A)

Skrik och sådant är ju... det kommer man inte undan.... Men fysiskt, fysiskt våld det är inte så jätteofta. Om du jämför med såklart. (4 T/B)

Ett annat utagerande, är att man skadar sig själv kraftigt, självskada eller, på olika vis. (---) Att man skadar sig själv väldigt allvarligt, är fara för ens liv (5 T/A).

Det finns alltså en skillnad i hur respondenterna beskriver hur och i vilken utsträckning som killar och tjejer utför våldshandlingar. Killarna är våldsamma mot sin omgivning och har i vissa fall utfört grova våldsbrott, till och med mord. Det framkommer även att det är ofta som killarna är benägna att vara våldsamma. Tjejernas våld beskrivs mer som våld mot döda ting och att våldet mot omgivningen inte är så vanligt förekommande. Istället utför tjejerna våldet mot sig själva genom självskada. Att våldet ser ut så olika för tjejer och killar kan förklaras genom Butler (1999) som hävdar att genus formas av samhället och skildrar att kön görs av en effekt av återkommande och återupprepade handlingar, tal och symboler av kodade manliga respektive kvinnliga upprepningar. Connell & Pearse (2015) menar på att killar fostras in i en tuff roll. Ett formande av den maskulina rollen sker vid tillämpning av "manligt kodade" beteenden såsom våldshandlingar för att upprätthålla stark prestige. I skillnad mot killarna fostras då tjejerna in i en social norm där våld inte ses som önskvärt och därför begår de inte lika många våldsbrott menar Morris omnämnd i Shoemaker (2000). Det finns alltså en social konstruktion som resulterar i vilken form av och i vilken utsträckning våld utövas av killar respektive tjejer.

När respondenterna talar om våld hos ungdomarna kommer återigen temat om agens och offer upp. Killarnas våld beskrivs som något som drabbar deras omgivning, det är omgivningen som de är utåtagerande och våldsamma mot. Killarna har kunnat styra sin omgivning genom ett utagerat våld och på så vis beskrivits som agenter, då de har kunnat bestämma över sin omgivning. Tjejerna däremot är våldsamma mot sig själva genom självskada. Som tidigare nämnts så beskrivs tjejernas problem ofta som psykisk ohälsa och att det är där som deras problem börjar, exempelvis tar droger för självmedicinering. Det finns ingen reflektion om att tjejerna skulle få en vinst med att skada sig själva eller att de skulle kunna få kontroll över omgivningen genom att göra så. Tjejer beskrivs mer var en fara för sig själva snarare än för sin omgivning. Med den reflektion som finns om tjejernas problematik och att de mår dåligt blir detta ytterligare ett led i offerskapet som beskrivningen av tjejernas problematik ligger till grund för.

6.1.4 Den sexuella problematiken

Sexualbrott är en av de vanligaste orsakerna till placering på SiS ungdomsvård för killar (SiS i korthet 2017d). Då det är en vanlig orsak till att killarna kommer till SiS var detta något som respondenterna på killavdelningar pratade om som en del av killarnas problematik:

Sen har vi ju naturligtvis pojkar som har sexualbrottsbakgrund bakom sig också. (---) Ett tag så hade vi en hel del våldtäkter. Det verkar gå i perioder (1 K/A).

(---) och sen har vi de här killarna som har, en svår sexualproblematik. Där risken är väldigt stor att när de liksom, begår övergrepp (---) På den här avdelningen nu så, på sju pojkar så bor det, vad vi vet två väldigt allvarliga våldtäktsmän med ganska gedigen våldshistorik (8 K/A)

När respondenterna från tjejavdelningar pratade om sexualbrott så handlade det om tjejernas utsatthet. Det var ett återkommande samtalsämne att tjejerna är utsatta specifikt i sexuella sammanhang:

Det kan vara ett sexuellt farligt beteende eller vad man nu, vad man nu ska kalla det. Ja, kontakt med äldre män eller man säljer sig på nätet, man skickar bilder, man träffar andra män. Det är väl det som skiljer sig åt mest

om man ser till det sexuella. (---) Några av de mest utsatta grupperna killarna och tjejerna men tjejerna har ju alltid ett steg, ett steg under liksom för att de är ändå, de blir oftast också offer för killarna som aa.... och det är också mycket sexuellt inramat där. (4 T/B)

Och att många av tjejerna som är här har varit utsatta för övergrepp, asså gruppvåldtäkter, våldtäkter.(---) De är utsatta, blir ofta utnyttjade, sexuellt, de kanske erbjuder sin kropp i utbyte för droger. De kanske har blivit slagna. Kanske inte har någonstans att bo. De kanske flyttar runt till olika kompisar. Kan ju vara så att de betalar sexuella tjänster för att bo någonstans. (3 T/A).

Respondenterna uttrycker att tjejer ofta hamnar i en utsatt situation för övergrepp eller utsätter sig själva sexuellt genom att utbyta sin kropp mot droger eller annat som positionerar tjejerna i beroendeställning. Denna syn på tjejers sexualitet är att den är problematisk, underordnad och utsatt medan killarna är förövare och de som utsätter. Detta är ett liknande resonemang om agens och offer som tidigare diskuterats. Den som utför ett övergrepp blir den som har makt och agens i situationen, en agens som då tas med våld. Den som blir utsatt för ett övergrepp blir då naturligt ett offer, utan kontroll över situationen. När respondenterna ovan beskriver den sexuella problematiken för tjejerna kan detta tolkas inte bara i form av utsatthet för våldsamma övergrepp, utan även som en utsatthet i form av beroendeställning. Detta genom att påpeka att tjejerna använder sin sexualitet i utbyte mot exempelvis droger eller boende. Tjejer ses inte som agenter i det handlandet utan som offer, beroende av tjänster och varor.

Något som framkom bland både respondenter som arbetar på tjej- och killavdelningar var ett resonemang kring hur olika synen är på tjejers och killars sexualitet:

Så jo det är så ganska ofta som killars sexualitet inte räknas som utagerande. Utan där är det mer fokus på att man slår någon, hotar någon, springer omkring, alltså rånar någon. (---) Så läste jag faktisk forskning om hur man just bedömer utagerande beteende skillnad mellan tjejer och killar. Och att socialtjänsten överlag är benägna att använda sexualitet för tjejer.

Att de krasst sätt, nu spelar du in, sorry, men att om en tjej knullar runt så är de fel på dem men om en kille knullar runt så är det inte fel på dem (1 K/A).

Vi hade, anledningen varför jag skrattade var för att vi hade en diskussion om, om det hade varit samma sak för en kille. Hade man, hade man låst in honom för det? (4 T/B)

Det anses ju inte vara normbrytande beteende om en ung pojke har många sex, haft mycket sexrelationer, men om en ung flicka har det så problematiseras det i högre utsträckning. Tyvärr, det är ju inte jämställt (2 K/B).

Sen vet jag att det finns, asså, jag tycker inte att det är placeringsgrunder men det finns den typen av resonemang att såhär, tjejer kan bli placerade för att de utsätter sig själva sexuellt. Och det där är en formulering som jag inte tycker så bra om, för att jag tycker att det lägger alldeles för stor vikt att det är en tjej som på något vis skulle få bära ansvar för att andra, ofta då män våldtar och är hemska helt enkelt. Så där brukar jag vända mig ganska starkt emot. (---) Jag tycker det är en ganska felaktig formulering, så, jag tycker att man borde kunna använda sig av något annat typ av begrepp kring det man faktiskt menar, när man menar att någon har varit utsatt så mycket våld och våldtäkter, att personen är så traumatiserad att den själv inte har några gränser kvar, det är någonting helt annat. Tycker jag, och beskriva det så (5 T/A).

I citaten ovan framkommer det att killars sexualitet bedöms på helt andra grunder än tjejers sexualitet. En kille som har många sexpartners ses inte som normbrytande medan en tjej med många sexpartners ses som normbrytande och problematisk. Att det sexuella beteendet hos tjejer uppfattas problematiskt är ingen nyhet, det framkommer bland annat i Alexanders (1995) samt i Shoemakers (2000) studier. Connell och Pearse (2015) menar att patriarkatet har en central del inom sexualitet. Patriarkatets behov av att kontrollera kvinnans sexualitet möjliggör upprätthållandet av ett socialt system mellan män och kvinnor. Historiskt har mäns sexualitet uppmärksammas och accepterats som mer driftstyrd än vad gäller kvinnors sexualitet. Eidevald och Taguchi (2011) hävdar att tanken kring de

förväntningar som finns hos kön baseras på den rådande föreställningen kring genus. Dessutom har den synen på den kvinnliga sexualiteten varit till för enbart i syfte av reproduktion, inte för njutning. Något som fortfarande finns med i hur tjejernas sexualitet här ovan problematiseras. Detta gör att tjejer som har sex i annat syfte än att vara reproduktiva, exempelvis har flera sexpartners, ses som normbrytande och förknippas med något skamfullt och något som är fel (Mc Nay 1992).

I Anderssons (1998) studie skildrar hon att tjejer görs till både subjekt och ansvariga men även som objekt och offer i sexuella sammanhang. Det går att se ett agens- och offerskap i hur tjejernas sexualitet framställs i citaten ovan. Detta går att se genom att tjejer hamnar på SiS ungdomshem med anledning av att överskrida gränsen för det "accepterande" sexuella beteendet, att exempelvis ha flera sexpartners. De framställs som agenter och ansvariga för sitt beteende och därför placeras på SiS utifrån sitt sexuellt utagerande beteende. Samtidigt ses de av respondenterna som offer då tjejerna enligt dem är i beroendeställning eller är traumatiserade och därför uppvisar ett, vad socialtjänsten kallar, sexuellt utagerande beteende.

Respondenterna ovan visar på ett kritiskt resonemang till hur socialtjänsten skriver sina bedömningar och vad de grundar beslutet om SiS-placeringar på. Det är tydligt att de ifrågasätter problematiseringen av tjejernas sexualitet och två av dem ställer sig frågan om varför inte bedömningsgrunden ser likadan ut för killar. Respondenterna har här avslöjat den sociala konstruktionen av hur bedömningen kring hur ett sexuellt beteende ses som normalt eller onormalt för killar respektive tjejer. De blottlägger de förväntningar och förmaningar som finns gällande respektive kön och ifrågasätter denna skillnad. Detta visar att det är socialtjänsten som gör bedömningen om att tjejernas sexualitet är avvikande och att det inte ligger i händerna på personalen som arbetar på SiS.

6.2 Genus i praktiken

6.2.1 Heteronormen

När respondenterna talar om ungdomars sexualitet är det oftast i termer om heterosexualitet. Exempelvis är ett av argumenten för att hålla tjejer och killar åtskilda under behandlingen att det inte ska uppstå relationer mellan ungdomarna:

Jag själv känner mig kluven i frågan, ska man hålla dem borta från varandra? För en av anledningarna till varför man gör det är att det inte ska uppstå relationer och så vidare. (4 T/B).

Och jag tänker då att, om vi utgår från att de allra flesta är heterosexuella som kommer hit och då blandas med, flickor på samma avdelning så blir det mycket som de kanske gör att de inte fokuserar på sitt egna beteende, utan gör att de fokuserar på sexualitet och sex eller närhet med flickor liksom. (2 K/B).

Att heteronormativitet råder som den allmänna uppfattningen om ungdomars sexualitet på SiS särskilda ungdomshem är något som både Claezon och Hilde (2005) samt Silow Kallenberg (2016) upptäckte i sina intervjuer med behandlingsassistenter. Då heteronormativitet är den sexuella norm som råder i samhället enligt både Davies (2000) och Ambjörnsson (2011) är detta resonemang från respondenterna inte så förvånande. Att kvinnor och män, i detta fallet killar och tjejer, ska hållas åtskilda är helt i linje med de heteronormativa tankarna då de motsatta könen förväntas vara attraherade av varandra (Dahlborg Lyckhage et al. 2015). Det som ses som naturligt, heterosexualitet, får företräde i maktordningen och det som då ses som onaturligt, övriga sexuella läggningar, skiljer sig från normen och blir då icke-önskvärt och skymms.

På killavdelningarna så har det förekommit att killar har inlett relationer med varandra och det finns kritiska tankar om att heteronormativitet är den norm som råder:

Vi har ju pojkar på avdelningen som har haft någon form av relation med varann liksom. Så det är ju, det händer ju (1 K/A)

Och jag menar att det är ju, när det är sexualitet så är det ju fortfarande den heterosexuella sexualiteten som är normen även om vi ser att det förekommer attraktion mellan pojkar också givetvis. (2 K/B)

Inte vad vi vet. Vi har väl haft aningar om att det har uppstått tycke i någon form men att det inte har kunnat ges uttryck för det på något bra vis. Vi har haft situation där ungdomar har flyttat från vår avdelning och det har visat sig på det nya stället att den konstellationen har uppstått, det har det gjort men inte så att vi har haft något konkret här inne hos oss utan det ger sig mer i uttryck av att de sitter nära varandra i soffan och delar filt med varandra och sådana här saker (7 K/B)

På tjejinstitutionerna råder dock en annan syn på heteronormativet och synen på relationer tjejer emellan:

Hillevi: Har ni några regler för hur nära relationer får bli mellan tjejerna?

R: Hm. Nej, det tror jag inte. Det var en bra fråga, den har inte jag, den har vi nog aldrig pratat om. Det tror jag inte (3 T/A).

Det är sällan som någon bildar en kärleksrelation på avdelningen. Jag har nog aldrig varit med om, nej det har jag aldrig varit med om att det finns en kärleksrelation på avdelningen, om det inte är så att det har skett, så att inte vi vet om det (4 T/B)

Så skulle jag säga att vi är nog relativt dåliga på att tänka kring, kärleksrelationer och så, på avdelningen. Jag tror att det är sånt där mörkt hörn där man på något vis, dels inte tänker på det riktigt direkt, så, tänker inte på att tjejerna kan bli kära i varandra. Att det är lite såhär normativt liksom, tänkande. (5 T/A)

Av respondenterna på killavdelningarna svarade den övervägande delen att det förekommer att killarna inleder relationer med varandra och att detta uppmärksammas av personalen på ett eller annat sätt. Svaren från respondenterna på tjejavdelningarna har de varit att det inte förekommer några kärleksrelationer mellan tjejerna. Att det skiljer sig så markant mellan tjej- och killinstitutionerna kan ha flera förklaringar. Att både tjej- och killinstitutionerna är drivna av det heteronormativa synsättet på relationer är tidigare klarlagt. Det har även tidigare visats hur tjejers sexualitet skiljs från killarnas. Fenomenet ovan kan vara ytterligare ett led i denna särskiljning. Män, i detta fallet killar, ses som mer driftstyrda och mer sexuella än kvinnor enligt Connell & Pearse (2015). Ett synsätt där killar är styrda av en sexualdrift gör att respondenterna är mer benägna att se, vad de tror är en sexuell anspänning, mellan killarna. Att två killar som sitter under en filt, som respondent-7 här ovan beskriver, får en sexuell tolkning

har att göra med ett sådant synsätt. Två killar som sitter under en filt tolkas därför inte som två kompisar, utan får en sexuell anspelning.

Tjejer ses istället som mindre drivna av sexuella drifter och i samband med det heteronormativa synsättet så blir tjejerna inte ett föremål för en tolkning där sexuell anspänning kan ske mellan tjejerna. Andersson (1998) såg i sin studie att denna syn på tjejernas relationer sinsemellan tolkades på samma sätt redan då. Detta synsätt verkar fortfarande, 20 år senare, vara så utbrett bland personalen att möjligheten till att tjejerna skulle kunna ingå i sexuella-/ kärleksrelationer inte ens har diskuterats, visar citatet från respondent-3 ovan. Respondent-4, som ovan talat om att hen aldrig varit med om att tjejer ingått kärleksrelationer på avdelningen pratar vidare om vänskapsrelationer ”Det som man får handskas med mest är ju vänskap som sker på avdelningen (4 T/B)”. Så att tjejerna skapar nära relationer med varandra är inte främmande på tjejavdelningarna, men de tolkas då som vänskapsrelationer snarare än sexuella-/ kärleksrelationer.

Det bör dock tilläggas att det på både på kill- och tjejavdelningar inte är tillåtet för ungdomarna att skapa någon form av nära relationer, varken kärlek eller vänskapsrelationer under den tid som ungdomarna är på SiS. Detta är något som samtliga respondenter berättar att de på institutionerna arbetar aktivt med:

(...) Vi har ju en skyldighet att garantera ungdomarnas säkerhet. Hela tiden. Och vilket innebär att två ungdomar får ju inte vara själva någonstans i ett rum eller någonting sådant utan att det är en vuxen som är med. (6 T/B)

Här är man väldigt noga med att inte liksom uppmuntra relationer när man är placerad på SiS så att oavsett om, är förtjust i en medelev eller, jag har ju varit med om det tidigare och man tillåts inte gå in på rummet med varandra och sådana här saker utifrån att en del killar, det är svårt att veta om de klarar av gränsdragningarna, så att därför är man väldigt tydlig med att vi inte uppmuntrar några relationer på institution (8 K/A).

6.2.2 *Den lugnande faktorn*

Två av respondenterna, en på tjejavdelning samt en på killavdelning berättade om sina tankar kring huruvida de tyckte att det är bra att tjejer och killar är tillsammans under hela eller delar av behandlingen och då med den specifika anledningen att tjejerna ska lugna ner killarna:

Kan va så, sen är det inte alltid så, men och då sätta in och då är de inte riktigt i läge att liksom försöka. Risker är ju att de förstör mer. Jag vill ju inte liksom ha, att det ska vara blandat för att tjejerna ska lugna killar, ett sådant där klassiskt. Att åh nu sätter vi den tysta tjejen bredvid den stökiga pojken, så ska det ju inte vara. (1 K/A).

Min uppfattning är att det blir bättre om, om de får gå i skolan ihop, mixat pojkar och flickor för då, pojkarna blir inte så hårda så utan de byter mycket, väldigt mycket attityd och flickorna skärper till sig på sitt sätt med om man säger (6 T/B).

Respondent-6, som arbetar på en tjejavdelning, uttrycker att det är bra att tjejer och killar ska blandas när de befinner sig på skolan för att killarna då byter attityd just för att det är tjejer närvarande. Det framkommer även att Respondent-6 tycker att tjejerna får ett annat beteende vid en mixad grupp, att de helt enkelt skärper till sig när det är killar närvarande. Respondent-1, som arbetar på en killavdelning, tycker däremot att ett sådant tankesätt inte ska präglade anledningen till varför tjejer och killar ska vårdas tillsammans. Anledningen till att respondent-1 tycker så framgår av första delen av citatet ovan att det finns en risk med en sådan metod. Risker är att de, killarna, riskerar att förstöra för tjejerna att det helt enkelt blir en risk att tjejerna blir utsatta i ett sådant läge. Respondent-1 talar senare vid ett annat tillfälle om att tjejer riskerar att få agera ljuddämpare vilket hen inte tycker är bra. Att personal kan tycka att killar är svåra och därför skulle behöva bli lugnare framkom redan av Anderssons (1998) studie men även senare i Petterssons (2009) studie.

I dessa citat visas att heteronormativa tankar präglar på vilket sätt respondenterna ser på hur killar och tjejer fungerar tillsammans. Killarna anses påverkas så mycket av en tjejs närhet att de ändrar beteende och blir lugna och vad som då kan

tolkas mer behändiga att ha att göra med. Tjejerna verkar påverkas i viss grad men tyngden läggs på den förändring som förväntas ske hos killen. Som tidigare nämnt är det en del av den heteronormativa normen att de motsatta könen påverkar varandra, något som inte förväntas ske mellan personer av samma kön. Med ett genusperspektiv går det här, återigen, att se hur det manliga könet får störst fokus samt tolkningsföreträde i situationen, det är den förväntade beteendeförändringen hos killar som beaktas. Det som skiljer detta från tidigare analys i detta arbete är att här är det inte tjejerna som blir påverkade av killarna utan tvärtom. Det som skiljer är att killarna förväntas här påverkas positivt av tjejerna medan tjejerna, som även ovan visat, förväntas påverkas negativt av killarna.

6.2.3 *Systerskap och machokultur*

När respondenterna på tjejavdelningarna fick svara på frågor om vad som kan vara positivt med att tjejer vårdas åtskilt blev svaren liknande varandra:

Jag tror fördelen är att tjejer, för tjejer är väl att, nu är det generella uppfattningar men att de inte hamnar i skymundan av killar. Och att det blir ett annat klimat på avdelningen, där man kanske vågar uttrycka känslor på ett annat sätt, tror jag. Det är väl fördelen som jag kan se det. (3 T/A).

Jag kan säga att typ, som här på (institutionsnamn) som det är nu så, så är vi ute i naturen, tjejerna behöver liksom inte, de behöver inte den pressen som jag tror att de känner, om det finns killar med... det är nog ganska skönt, tror jag (4 T/B).

Ibland så är det så att tjejerna kan bli liksom ett sisterskap, stöd, någonting positivt. (---) Att man stöttar varandra och kanske kan bidra med sina erfarenheter av samhället och kanske få bolla dem i en miljö som är ganska, fortfarande ganska ofarlig eller vad man ska säga, så att man får stöta och blöta olika saker (5 T/A).

Att tjejer ska vårdas separat från killarna anses vara det bästa alternativet för att tjejerna inte ska hamna i skymundan, att de kan få möjlighet att bilda ett sisterskap och stötta varandra men även för att det blir ett öppnare klimat om killar inte är närvarande. Att tjejerna riskerar att hamna i skymundan av killarna i en situation där killar och tjejer vårdas tillsammans är något som framkommer i

Knusdotter och Wihlborgs (2002) studie. Mc Nay (1992) visar på att den manliga kroppen och därmed männen alltid har setts som den överlägsna, den med råstyrka och den med makten. Kvinnor har då i jämförelse setts som underlägsna och i behov av skydd. Med ett genusperspektiv och stöd i Hirdmans (2001) synsätt på hur samhället är uppbyggt, så uppfattas det som att det är i dessa termer som respondenterna tänker när de antar att tjejerna skulle bli underställda killarna i en gemensam vård. De ser tjejerna som den parten som är svag och behöver beskydd och killarna är de med övertaget och de som tjejerna behöver skydd från.

Att tjejerna vårdas separat ses som en möjlighet för att ett systemskap ska uppstå och tjejerna ska hitta en fungerande samhörighet och på så sätt stärka varandra. Vad gäller respondenternas tankar kring killar som vårdas i grupp så ser svaren annorlunda ut. Respondent-1 uttryckte sig såhär "just för att det är ju en traditionellt sett väldigt ... ska vi säga... det är ju väldigt machomiljö på något sätt (institutionsnamn)" (1 K/A). Och respondent-2 uttryckte sig såhär "Jag kan tänka mig exempelvis att jargongen kan bli lite speciell med unga pojkar i grupp. (---) det är en väldigt grabbig miljö, machostämning." (2 K/B). Respondent-7 pratar om en gruppmentalitet bland killarna:

Tanken kring könsroller att den jobbar sig djupare in i dem. Just för att när de sitter i grupp, bara grabbar så är det svårt att styra samtalet till något positivt när det kommer just till könsroller. För det blir ju ett slags medhåll och en gruppmentalitet (7 K/B).

Dessa tre respondenter uttrycker tankar om en machostämning, där killarna anses ha en gruppmentalitet och där en grabbig miljö blir en machomiljö. Ett ord med negativ klang som beskriver en miljö som inte är bra, där killarna påverkar varandra på ett negativt sätt.

Tjejer i grupp anses alltså av respondenterna kunna stötta och stärka varandra medan killar i grupp anses skapa en machokultur som är problematisk. Connell och Pearse (2015) menar att killar och tjejer fostras olika under uppväxten, för att få manliga respektive kvinnliga beteenden, ett beteende som då inte är biologiskt utan en social konstruktion. Killarna fostras att vara hårdare, mer fysiska och utmanande medan tjejerna fostras till att vara mjuka, inte så fysiska och att inte vara utmanande, något som sedan följer med i hur killar och tjejer sedan bygger

relationer och fungerar i grupp. Den skillnaden mellan könen som respondenterna ovan har beskrivit kan komma av hur samhället fostrar oss olika beroende på om vi föds med ett manligt eller kvinnligt kön. Det kan även grundas på de förväntningar, som på grund av dessa socialt konstruerade incitament, präglar synen som finns på killar respektive tjejer. Att respondenterna ser olika mönster, olika möjligheter och/eller problem beroende på om det är killar eller tjejer i grupp som man arbetar med, är beroende på att samhället har lärt dem att det finns olika förväntningar på hur killar respektive tjejer ska bete sig. Det blir då dessa mönster som finns i åtanke hos respondenterna och dessa mönster som de arbetar utefter.

6.3 SiS förändringsarbete

6.3.1 Jämställdhet

Jämställdhetsarbetet 2015-2018 framför ett arbete av en utbildning för personal att leda normkritiska samtalsgrupper (se avsnitt SiS och jämställdhet). Samtliga respondenter som arbetar på killavdelningarna beskriver ett arbete där det förekommer diskussioner och ett aktivt arbete om genus. Majoriteten av respondenterna på killavdelningarna har utbildning i normkritiska samtalsgrupper:

(---) vi håller ju på med de här normkritiska samtalsgrupperna. (---) jag har fått lära mig att det tar tid. Men det finns ju liksom medvetenhet, en önskan om att, försöker att jobba med så mycket med den som just när det gäller normkritik och så. Det gäller det med samtalsgrupperna med pojkarna, de får mer utrymme för den typen av frågor (1 K/A).

Ja, det är ju, vi är, det är två samtalsgrupper nu varav jag ingår i den ena och då har vi gått en tredagarsutbildning i att hålla normkritiska samtalsgrupper.(---) Och vi har påbörjat ett arbete på institutionen med normkritiska samtalsgrupper för ungdomar som går och har gått i omgångar och det är påväg att starta upp nu i vår igen. (2 K/B)

Att de kan prat om hur de upplever saker, hur de känner i vissa situationer och hur man ska hantera sig i de situationerna och även alltså som det här med att vi kan hjälpa dem till att tänka lite annorlunda kring hur könsstereotypt samhället är (7 K/B).

(---) när man tittar på TV, när man läser tidningar, när man gör allting som, det samspelet som sker på avdelningen så kommer man många gånger in på genusfrågorna med ungdomar, där dem kanske många gånger har en konstig vriden syn på det och där är det viktigt för personalgruppen att vidga debatten lite grann. (...) De som jobbar här som har gått utbildning i genus och normkritik och så. Men långtifrån alla, men de som har lite mer kött på bena och även de som egentligen generellt tar mera. Sen har vi ju dagtidspersonal som har utbildning, oftast har för större samlevnad. (---) vi är ju, vi har gjort satsning på (institutionsnamn) kring jämställdhet och genus och normkritik (8 K/A).

På de tillfrågade killavdelningarna finns alltså ett aktivt arbete med normkritik och ett kritiskt genusperspektiv i vård och behandling. Hos de respondenter som arbetar på tjejavdelningar blev dock svaren annorlunda. På frågan "Har ni diskussioner eller reflektioner om genus på arbetsplatsen?" svarade respondent-4 kort och koncist "Nej" (4 T/B). Övriga respondenter på tjejavdelningar svarade:

Tror jag är ganska dåligt med, fast där är nog inget, att ingen som, det handlar inte om att man inte vill beröra det, det handlar om att alla är liksom... som jag tog exemplet med flickan som vill vara pojke asså det är så väldigt självklart att, man får vara det man vill vara, det är liksom, det finns inga sådana. Sen finns det inga motsättningar i personalgruppen, mig veterligen i om vad man tänker och hur man tänker. Fast det är bara vad jag vet. (3 T/A)

Ja. Vi hade det senast i måndags på våran ledningsgrupp där vi pratade om hur många män vi är i ledningsgruppen, hur många kvinnor vi är i ledningsgruppen. Är det viktigt för vem vi rekryterar, är det inte viktigt för vem vi rekryterar närmast. Vi pratar om att vi vill ha personalgrupper där vi är ungefär fifty-fifty män och kvinnor. (5 T/A).

Nej, inte så... reflektioner. Alltså alla, alla ska vara accepterade. Och vi tillåter ju inget, inget kränkande så det jobbar vi ju jättemycket med. Det får inte förekomma kränkningar eller ja, mot kön eller någonting eller sådant utan det ska ju liksom vara ett öppet och vänligt klimat. (6 T/B)

Här syns en tydlig skillnad mellan hur de tillfrågade kill- respektive tjejavdelningarna arbetar med genusfrågor och normkritik. På de tillfrågade killavdelningarna finns ett utpräglat och systematiskt arbete med normkritiska samtalsgrupper med killarna samt ett arbete med att synliggöra och problematisera könsstereotypa normer både tillsammans med killarna och i personalgruppen. Detta i linje med SiS uttalade mål om arbetet med jämställdhet. På de tillfrågade tjejavdelningarna finns det inget liknande arbete och ingen av respondenterna på tjejavdelningarna hade utbildning för att hålla normkritiska samtalsgrupper. Det som framkom var att det finns ett genustänk i hur personalfördelningen bör se ut men inget uttryckt normkritiskt arbete med tjejerna. Tjejavdelningarna som har deltagit i denna studie verkar alltså inte ha nåtts av SiS jämställdhetsarbete innan denna studie genomfördes.

Det bör nämnas att majoriteten av respondenterna från tjejavdelningarna och en från killavdelningarna önskar få mer utbildning i normkritiskt arbete samt om genusfrågor.

6.3.2 Trygghet

Som framkommit tidigare är ett av SiS mål att ”Flickors upplevda trygghet på institutionerna ska öka” (SiS 2018a:6). När respondenter på tjejavdelningar svarade på frågor angående hur trygghetsarbetet på avdelningen såg ut utifrån att det fanns med som ett mål i verksamhetsplanen för 2018 var svaren liknande dessa citat:

Tjejernas trygghet ska öka? Konkret sätt så, så jobbar vi inte med det så. Vi pratar självklart om deras trygghet, vi försöker att respektera allt deras, allt som är privat. Tills den punkten vi inte kan, där det blir farligt (4 T/B)

Jag skulle vilja säga att det arbetet, vi har inte gjort någonting särskilt annorlunda än så länge, ehm, för det arbetet. Utan vi jobbar väl på med de verktygen som vi har. Ehm, för att skapa trygghet. För jag skulle säga att vi inte har gjort särskilda insatser för just det faktiskt. (5 T/A).

Det som märktes var att samtliga respondenter på tjejavdelningarna blev överraskade av frågan och konstaterade att de inte fanns något uttalat arbete som handlade specifikt om att skapa större trygghet för tjejerna. De mål som SiS har satt upp för 2018 har alltså inte nått ut till de tillfrågade tjejinstitutionerna och

avdelningarna som ska arbeta med dessa mål och se till att de uppnås. När respondenter från killavdelningar fick svara på frågan om det var så att det fanns något specifikt arbete med att främja killars trygghet svarade två av respondenterna att det fanns ett uttalat arbete för att skapa trygghet:

För vi har en trygghetsplan. Och det vill säga att när de kommer så pratar vi med dem och säger finns det något som du vet att man bör, ska göra, när du blir upprörd eller något som man absolut inte ska göra, när du blir upprörd? En del vill ju höra, har ju väldigt olika sätt liksom att man, hur man ska hantera när de blir arga. (1 K/A)

Vi har ju, alla ungdomar har ju trygghetsformulär som görs, när de blir inskrivna, där de själva får uttrycka vad de tycker är viktigt utifrån att känna sig trygga. Där får de beskriva hur de liksom kan uppträda i olika situationer, på motgångar och så där. Lära sig lite grann att uttrycka liksom, vilka förväntningar har de på sin omgivning när de stöter på patrull om man säger så. (8 K/A)

Det finns alltså ett uttalat trygghetsarbete på hälften av de tillfrågade killavdelningarna och inget uttalat trygghetsarbete alls på de tillfrågade tjejavdelningarna. Det som senare framkom när respondenterna fortsatte att tala om det arbete som gjordes för att ändå främja tryggheten för tjejerna var att de behövde skyddas från omvärlden, skyddas från att bli utsatta:

En trygghet från omvärlden då, eller alltså att man, nu är jag här och nu kan inget hända mig. Och även om man, det blir ju en trygghet att veta att man, det finns ju, jag kan inte få tag på droger här, jag kan inte göra det, jag kan inte bli nådd via sociala medier. (3 T/A)

Ett annat sätt som jag skulle vilja säga att vi jobbar med i trygghet, är sociala medier. Vi jobbar med att man ska få träna på det under tiden man är här. (---) För det är ju också ett sätt att skapa trygghet, att vi försöker jobba tillsammans med ungdomarna kring detta då om man till exempel hotar, beställer droger, eller ofta lägger ut bilder på sig själv så kan man få hjälp och stöd i hur man kan göra, om det hamnar i fel händer eller saker och ting blir fel, om man blir hotad eller utsatt, eller så. (5 T/A)

Det framgår i citaten ovan att respondenterna menar att tjejerna behöver skyddas från sin omgivning utanför SiS-hemmet. Att det är en trygghet för tjejerna att inte kunna få kontakt med omvärlden. Detta var ett resonemang som saknades hos de respondenter som arbetar på killavdelning där istället trygghetsplanerna, om hur killarna ville bli bemötta i olika situationer sågs som tryggheten för dem. Detta kan kopplas till hur tjejer ses som offer och killar som agenter i sin situation. Där tjejerna återigen ses som svagare och behöver skyddas från sin omgivning. En omgivning som enligt respondenterna har gjort tjejerna sårbara och som de därmed behöver beskydd från. Killarna ses däremot som agenter och får vara med i processen om vad de anser skapar trygghet för dem och därför har tolkningsföreträde i sin egna upplevda trygghet. Det saknas inte ett tankesätt om att tjejerna behöver trygghet, det har varit genomgående i samtliga intervjuer att ungdomarna ska känna sig trygga när de befinner sig på SiS. Skillnaden är att det inte finns ett uttalat arbetssätt eller rutiner för hur tjejerna ska uppleva trygghet. Detta trots att det är ett uttalat mål i SiS verksamhetsplan för 2018 att tjejernas upplevda trygghet ska öka på institutionerna. På killinstitutionerna finns däremot ett uttalat trygghetsarbete även om det inte finns med som mål i SiS verksamhetsplan för 2018.

7. AVSLUTANDE DISKUSSION

Syftet med studien var att undersöka och jämföra hur könsnormer påverkar arbetet på pojk- och flickinstitutioner inom SiS ungdomshem. Vidare var syftet att undersöka och jämföra hur behandlingsassistenter och avdelningsföreståndare som arbetar på SiS ungdomshem kategoriserar ungdomarna utifrån de rådande könsnormerna som finns i samhället.

Det som denna studie har kunnat visa är att traditionella könsnormer som finns i samhället faktiskt präglar arbetet kill- respektive tjejavdelningar. Könsnormerna påverkar hur institutionerna ser skillnad på tjejerna och killarna som de vårdar. Arbetet på avdelningarna skiljer sig på många plan beroende på om det är tjejer eller killar som vårdas. Det finns även vissa likheter, exempelvis att det inte är tillåtet att skapa relationer på avdelningarna.

Genomgående i hur respondenterna har pratat om tjejerna på SiS har det vara i den meningen att tjejerna har varit i en offerposition. Den problematik som tjejerna har utgår ofta från en sårbarhet, där tjejerna är utsatta och i beroendeställning och att de inte är agenter i sitt handlande. Killarna ses däremot som agenter och fullt ansvariga för sina handlingar och därmed sin problematik. När det pratas om tjejernas missbruk framställs tjejerna oftast i underläge eller i beroendeposition i de sammanhangen där missbruk förekommer. Det är även tydligt att killarna är normbärare i missbrukssammanhang. Detta blir extra påtagligt då respondenter som arbetar med tjejer känner behovet av att prata om tjejernas missbruk i jämförelse med killarnas missbruk. Detta var inte ett fenomen vad gällde respondenterna på killavdelningarna, de hade inget behov av att jämföra killarnas missbruk med tjejernas. Att killarna är så starka normbärare får konsekvenser för tjejerna då de ses i jämförelsen med killarna och inte som enskilda individer i sin egen problematik vilket möjliggör en fortsatt offerroll. Annan problematik som belyser ett jämförande mellan könen är den sexuella problematiken. Det framkommer i resultatet att en av de vanligaste placeringsgrunderna på SiS för tjejer är den sexuella problematiken. Respondenterna argumenterar mot att tjejers sexualitet i högre utsträckning

problematiseras och anses mer negativ än killars. Att respondenterna resonerar kritiskt kring problemet att tjejers sexualitet problematiseras och inte killarnas kan vara att den sexuella problematiken är ett problem där tjejer står i centrum i den för övrigt manligt kodade institutionsvården. Tjejer sexualitet har både historiskt jämförts men jämförs även än idag med killars sexualitet som återigen betraktas som norm.

Fram till 2016 fanns *socialt nedbrytande beteende* som en placeringsgrund och i statistiken (se avsnitt SiS i siffror). I planeringsgrunder för statistik 2017 har *socialt nedbrytande beteende* tagits bort och lagts under *övriga placeringsorsaker*. Vad beslutet att ändra placeringsgrunder bygger på är svårt att svara på men det skapar vissa frågetecken. Det är tydligt att de som tidigare hamnade under *socialt nedbrytande beteende* nu hamnar under *övrigt*, problemen verkar alltså kvarstå men under ny benämning. De tjejer som har blivit aktuella för SiS på grund av vad socialtjänsten kallar *sexuellt utagerande beteende* hamnar nu under kategorin *övrigt* istället för tidigare under *socialt nedbrytande beteende*. Respondenterna i denna studie visar på att bedömningen från socialtjänsten ser likadan ut 2016 som 2017 men även 2018. Tjejerna bedöms fortfarande utifrån det sexuella beteendet även om det inte syns i statistiken. Det är alltså något som fortfarande görs men som det på institutionsnivå inte talas om och något som verkar önskas höljjas i dunkel, skymt från granskaren.

Att tjejers sexualitet problematiseras är inget nytt. I tidiga 1900-talets New York så skrevs unga kvinnor in i tvångsvård på grund av vad som ansåg som ett felaktigt sexuellt beteende (Alexander 1995). I dagens inskrivningsgrunder i SiS hos de som skriver beslutsunderlag hos socialtjänsten problematiseras fortfarande tjejernas sexuella beteende och är i vissa fall grunden till varför tjejerna skrivs in i tvångsvård. Synen på och problematiseringen av tjejers sexuella beteende i dagens Sverige 2018 ser alltså i mångt och mycket ut på samma sätt som den gjorde i tidiga 1900-talets New York. Umanen och Andersson (2006) menade att socialtjänstens utredningar tenderar att återproducera socialt konstruerade könsnormer genom sina kategoriseringar

och bedömningar. Det var 12 år sedan den studien publicerades och inget verkar ha förändrats i hur socialtjänstens bedömningar grundas idag.

Något som även är genomgående i arbetet med ungdomarna är att den heteronormativa normen är stark. Den förefaller starkare på tjejavdelningarna då respondenterna menar att det inte förekommer kärleksrelationer tjejerna emellan. Att denna syn på kärleksrelationer är lika befäst och genomgående 2018 som 1998 då Andersson gjorde sin studie är anmärkningsvärt. Här behövs tydligt ett normkritiskt arbete och en diskussion i personalgrupperna kring det heteronormativa tänkandet. Killavdelningarna verkar ha kommit lite längre i det normkritiska arbetet även om heteronormativitet fortfarande råder så börjar den luckras upp så smått då homosexuella relationer inte helt är borträknade.

SiS utger i sina dokument om jämställdhets- och normkritiskt arbete att de arbetar aktivt med dessa frågor. Det finns även uttalade mål om detta. Det vi i denna studie har kunnat visa på är att detta inte nått ut till de flesta särskilda ungdomshem. Att exempelvis tjejernas upplevda trygghet i verksamhetsplanen 2018 utskrivs som ett specifikt mål att uppnå och förbättra, skapar förväntningar på att ett sådant arbete borde prioriteras. Det som klarlades när de två tjejinstitutioner som medverkar i denna studie tillfrågades om detta arbete var att ett sådant uttalat arbete inte finns. Det skulle kunna vara så att SiS inte hunnit påbörja detta trygghetsarbete än när intervjuerna genomfördes men att det inte ens hade diskuterats på institutionerna är anmärkningsvärt. Det som framkom var däremot att på två av killinstitutionerna finns det ett uttryckt och systematiskt trygghetsarbete med killarna. Hur detta kommer sig kan vi inte svara på, konstigt är det dock att detta arbete inte alls verkar finnas på tjejavdelningarna. Det kan ju tänkas att det är därför som tjejer uppgett att de känner sig otrygga på institutionerna, så som framkommer av verksamhetsplanen för 2018.

Vad gäller det normkritiska arbetet så har detta bara nått ut till några av de killavdelningar som vi kontaktat. Även i detta arbete är alltså tjejinstitutionerna exkluderade. Hur planen ser ut för hur de nya arbetsätten ska implementeras vet vi inte, men att det inte är ett självklart inslag i behandlingen av vård och unga på SiS särskilda ungdomshem står klart. Idén om och den skrivna planen för att

arbete med dessa frågor är mål i verksamheten som ska uppnås. Ett arbete som funnits sedan 2015 men som fortfarande inte nått ut till verksamheterna. Ett jämställdhets- och normkritiskt arbete behövs på SiS, visar inte minst denna studie så idén är helt rätt. Dock är tillvägagångssättet hur det har, eller inte har, implementerats problematiskt. Arbetet behöver skyndas på, utvecklas och genomsyra hela verksamhetens alla delar och all vård av unga.

Det som framkom i denna studie är att det är socialtjänsten som bestämmer vem som är i behov av tvångsvård inom SiS. SiS-institutionerna har ingen makt över hur socialtjänsten bedömer placeringsbesluten. Dessa beslut uppfattas ibland, som ovan framkommit, av personalen på SiS som problematiska, exempelvis vad gäller bedömningen om tjejs sexuella beteende. En fråga som kan vara värd att ställa här är hur det går till när socialtjänsten gör sina utredningar och vilka grunder de skriver beslutsunderlagen på, då dessa beslutsunderlag har stor betydelse för hur ungdomen förväntas bli hjälpt av en SiS-placering. En sådan fråga skulle kunna tänkas få svar på genom en studie av socialtjänstens arbete med SiS-utredningar.

Ett ämne som framkom bland några av respondenterna var arbetet kring transpersoner, personer som fötts till ett kön men som identifierar sig som något annat än det könet. Det framkom att socialtjänsten kategoriserade dessa ungdomar som det "födda könet" och inte som det kön ungdomen i fråga identifierade sig själv som. Detta upplevde respondenterna var problematiskt men kände att de inte hade någon makt över socialtjänstens bedömningar. Det finns inte mycket skrivet om transpersoner i vård och behandling på SiS. Majoriteten av tidigare forskning som har gjorts på SiS utifrån genus handlar om personer som inte definierar sig som transpersoner. Vi upplever behovet av mer forskning på detta område med ett queerperspektiv för att belysa dessa ungdomars situation inom tvångsvården.

REFERENSLISTA

- Alexander, R.M. (1995) *The "Girl Problem" Female sexual delinquency in New York, 1900–1930*. New York: Cornell University Press
- Ambjörnsson, F. (2006): *Vad är queer?*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Ambjörnsson, F. (2011): *Rosa den farliga färgen*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Andersson, B. (1998) *Ett §12-hem för flickor: om definitioner i ungdomsvården*. Rapport nr 2: Statens institutionsstyrelse
- Berg, M-L. (2002) *Problemsyndrom hos flickor på särskilda ungdomshem*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse
- Boström Wolanik, K. och M., Öhlander (2012): En utsatt elit? Etiska överväganden i en studie om polska läkare i den svenska vården. I Kalman, H. & V., Lövgren (red.): *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.
- Braun, V. och V., Clarke (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*. 3 (2): 77-101
- Bromseth, J. och Darj, F. (2010): *Normkritisk pedagogik: makt, lärande och strategier för förändring*. Uppsala: Centrum för genusvetenskap.
- Bryman A. (2008) *Samhällsvetenskapliga Metoder 2: a uppl.* Malmö: Liber
- Bryman. A (2016) *Samhällsvetenskapliga Metoder 3:a uppl.* Malmö: Liber
- Butler J. (1999) *Genustrubbel. Feminism och identitetens subvention*. 2 uppl. Göteborg: Diados
- Cauffman, E. (2008) Understanding the female offender. *The Future of Children*, (18) 119–142
- Chesney-Lind, M. & R.G., Shelden (2014) *Girls, Delinquency and Juvenile Justice*. Chichester: John Wiley & Sons, Inc.
- Claezon, I. & M., Hilde (2005) *Flickor och pojkar på institution – ett könsperspektiv på vården av ungdomar* Malmö: Malmö Högskola
- Connell R. och R., Pearse (2015) *Om genus*. 3 uppl. Göteborg: Diados

- Dahlborg-Lyckhage, E., Lyckhage, G. & Tengelin, E (2015) *Jämlikvård: Normmedvetna perspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB
- David M. och C.D. Sutton (2011) *Samhällsvetenskaplig Metod* Lund: Studentlitteratur
- David M. och C.D Sutton (2016) *Samhällsvetenskaplig Metod* Lund: Studentlitteratur
- Davies, B. (2000): *A body of writing 1990-1999*. New York: AltMira Press.
- Denk T. (2002) *Komparativa metod – förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur
- Dolk, K. (2011): Genuspedagogiskt trubbel. Från en kompensatorisk till en komplicerande och normkritisk genuspedagogik. I: Lenz Taguchi, H., Bodén, L & Ohrlander, K. *En rosa pedagogik – jämställdhetspedagogiska utmaningar* (red). Stockholm: Liber AB.
- Eidevald, C och H., Lenz Taguchi (2011). Genuspedagogik och förskolan som jämställdhetspolitisk arena. I H. Lenz Taguchi, L. Bodén & K. Ohrlander (Red), *En rosa pedagogik- jämställdhetspedagogiska utmaningar*. Stockholm: Liber.
- Eriksson – Zetterquist U. och G. Ahrne (2011) Intervjuer I Ahren G. och P. Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Freedman J. (2001) *Feminism concept in the Social Sciences* Buckingham: Open University Press
- Gruber, S. (2013) *Konstruktioner av etnicitet och kön på SiS särskilda ungdomshem*. Forskningsrapport nr 7. Stockholm: Statens institutionsstyrelse
- Hirdman, Y (2001): *Genus – om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber AB.
- Jacobsen, D.I. (2012) *Förståelse, beskrivning och förklaring. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och social arbete 2: a uppl*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson S. (2015) Organisationsteoretiska perspektiv på människobehandlande organisationer I Johansson S., P. Dallgran och S. Höljer (red) *Människobehandlande organisationer villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. Stockholm: Natur och Kultur
- Kalman H. och S., Johansson (2012): Vad ligger i begreppet forskningsperson? Skydd av försöksperson respektive skydd av informanternas integritet. I: Kalman, H. & V., Lövgren (red.): *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.
- Knudsdotter L. och M, Wihlborg (2002) *Flickorna i fokus Ett underlag för verksamhetsplanering*. Allmän SiS – rapport nr: 7. Stockholm: Statens institutionsstyrelse

Kristiansen (2005) *Flickor i tvångsvård Utvärdering av tolvstegsinriktad § 12-vård*. SiS följer upp och utvecklar nr 3. Stockholm: Statens institutionsstyrelse

Kvale, S. och S. Brinkman (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur

Laanemets, L & Kristiansen, A (2008): *Kön och behandling inom tvångsvård. En studie av hur vården organiseras med avseende på genus*. Forskningsrapport nr 1. Stockholm: Statens institutionsstyrelse.

Loseke, D.R. (2003): *Thinking about social problems. An introduction to Constructionist Perspectives*. 2:a uppl. New Jersey: Transaction Publishers.

Mc Nay, L. (1992): *Foucault and feminism*. Oxford: Polity Press.

Nygren, L. (2012): Risken finns, finns nyttan? Etikprövningsnämnderna och den kvalitativa forskningen. I Kalman, H. och V. Lövgren (red.): *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Nyström A-S.(2012) Mellan empati och kritisk granskning? Forskningsdeltagande som risk I Kalman, H. och V. Lövgren (red.): *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Orhlander, K., Palmer, A & Thelander, L (2011): ”Ta det lugnt, tänk på att Lina är en tjej...” Kollektivt minnesarbete som verktyg för att utmana vårt tänkande om kön i pedagogisk praktik. I: Lenz Taguchi, H., Bodén, L & Ohrlander, K. *En rosa pedagogik – jämställdhetspedagogiska utmaningar* (red). Stockholm: Liber AB.

Palm, J. (2007) Women and men - same problems, different treatment. *International Journal of Social Welfare* 2007: (16) 18– 31.

Pettersson, T. (2009) *Att arbeta på enkönade eller blandade avdelningar. Betydelse för vårdens utformning*. Forskningsrapport nr.1 Stockholm: Statens Institutionsstyrelse

Regeringskansliet (2016) JiM- myndigheter 2015- 2018

[<http://www.regeringen.se/artiklar/2016/03/jim-myndigheter-2015-2018/> Hämtad: 2018-04-05]

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 1998:603 *Lag om verkställighet av sluten ungdomsvård*. Stockholm: Justitiedepartementet.

SFS 2001:453 *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2003:460. *Etikprövningslagen*. Stockholm: Justitiedepartementet

Shoemaker, D.J. (2000) *Theories of Delinquency: an examination of explanations of delinquent behavior*. New York: Oxford University Press.

Silow Kallenberg, K. (2016) *Gränsland: svensk ungdomsvård mellan vård och straff*. Stockholm: Södertörns Högskola

Svedmark, E.I. (2012): Att skydda individen från skada. En forskningsetisk balansakt. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.): *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Socialstyrelsen (1997) *Socialstyrelsens författningssamling* : Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse (2015a) *Årsredovisning 2015* : Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2015b) *Handlingsplan för jämställdhetsintegrering på Statens institutionsstyrelse 2015–2018*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2016a) *SiS i korthet 2016 En samling statistiska uppgifter om SiS* :Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2016b) *SiS årsredovisning 2016*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2017a) *SiS strategiska plan uppdaterad 2017*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2017b) *SiS årsredovisning 2017*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2017c) [<https://www.stat-inst.se/publikationer/> Hämtad: 2018- 05- 07]

Statens institutionsstyrelse (2017d) *SiS i korthet 2017. En samling statistiska uppgifter om SiS*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2018a) *Verksamhetsplan 2018*: Statens institutionsstyrelse

Statens institutionsstyrelse (2018b) *Vår verksamhet* [<https://www.stat-inst.se/var-verksamhet/> Hämtat 2018-02-05].

Svensson, G. (2014) *Tvång i socialtjänsten. Förutsättningarna för tvångsvård i barn- och missbruksärenden* I Hillevi Busch (red.) *Tvångsvård ur ett juridiskt perspektiv* Forskningsrapport nr 2. Stockholm: Statens institutionsstyrelse

Svensson, P. (2011) Teorins roll i Kvalitativ forskning I Ahren G. och P. Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber

Umanen, P. & G., Andersson (2006) *Svensk social barnavård ur ett könsperspektiv 1993–2003. En litteraturgenomgång*. SiS följer upp och utvecklar nr 1 Stockholm: Statens institutionsstyrelse

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*: Vetenskapsrådet

Widerberg, K. (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej,

Vi är två studenter som studerar sjätte terminen på Socionomprogrammet vid Göteborgs universitet, där vi skriver en C-uppsats. Syftet med studien är att undersöka hur tjej- och killinstitutioner inom SiS ungdomshem konstruerar och kategoriserar kön. Vidare är syftet att undersöka erfarenheter och uppfattningar om könsuppdelade verksamheter bland behandlingsassistenter och avdelningsföreståndare som arbetar på SiS ungdomshem. Vi är därför intresserade av att hålla intervjuer med dig som behandlingsassistent eller avdelningschef. Intervjun kommer ta mellan 45 och 60 minuter. En lämplig plats och tid för intervjun kommer att bestämmas i samråd med dig.

Vid genomförandet av studien kommer vi beakta Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som i korthet innebär följande:

- Intervjupersonens medverkan är frivillig och denne kan när som helst välja att avsluta sin medverkan eller avstå från att svara på en fråga under intervjun.
- Intervjupersonen och berörd verksamhet kommer att avidentifieras i uppsatsen. Ingen obehörig kommer ta del av intervjumaterialet eller få vetskap om vem som sagt vad under de enskilda intervjuerna.
- Intervjun kommer att spelas in och transkriberas av oss själva. Efter godkänd examination kommer allt inspelat material och intervjuutskrift att förstöras.

Vi hoppas att du är intresserad av att medverka i studien och att låta dig intervjuas. Du är välkommen att kontakta oss per telefon eller e-post om något är oklart eller om du önskar kompletterande upplysningar.

Du når oss på följande e-postadresser eller telefonnummer:

Hillevi Eriksson

Jelena Bezbradica

tel: xxxxxxxxxx

tel: xxxxxxxxxx

e-post: xxxxxxxxxxxxxxxxxx

e-post: xxxxxxxxxxxxxxxxxx

Agneta Hedblom lektor vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, är vår handledare och hon nås på e-postadress: xxxxxxxxxxxxxxxxxx

Bila 2

Samtyckesformulär

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Vid genomförandet av studien kommer vi som utför studien
Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, som i korthet innebär följande:

- Intervjupersonens medverkan är frivillig och denne kan när som helst välja att avsluta sin medverkan eller avstå från att svara på en fråga under intervjun.
- Intervjupersonen och berörd verksamhet kommer att aidentifieras i uppsatsen. Ingen obehörig kommer ta del av intervjumaterialet eller få vetskap om vem som sagt vad under de enskilda intervjuerna.
- Intervjun kommer att spelas in och transkriberas av oss själva. Efter godkänd examination kommer allt inspelat material och intervjuutskrift att förstöras.

Jag har blivit informerad både skriftligt och muntligt om att studiens syfte är att undersöka hur tjej- och killinstitutioner inom SiS ungdomshem konstruerar och kategoriserar kön (i behandling). Vidare är syftet att undersöka erfarenheter och uppfattningar om könsuppdelade verksamheter bland behandlingsassistenter och avdelningsföreståndare som arbetar på SiS ungdomshem.

Jag är informerad och medveten om att personuppgifter och inspelningen av intervjun kommer att anonymiseras och hanteras konfidentiellt. Jag har haft möjlighet att ställa frågor under studien. Jag är informerad om att jag när som helst under studien kan avbryta mitt medverkande.

Ort och datum

Underskrift

Namnförtydligande

Bilaga 3

Intervjuguide kille

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat som behandlingsassistent / avdelningsföreståndare?
2. Vad har du för utbildning?
3. Vad har du för arbetsuppgifter?
4. Har du tidigare erfarenhet av SiS tvångsvård inom annan befattning?

Könsuppdelade verksamheter

5. Berätta kort om hur avdelningen ser ut och är uppbyggd?
6. Vad har du för erfarenhet av en könsuppdelad verksamhet?
7. Vad har du för uppfattning om en könsuppdelad verksamhet?
8. Tror du att det finns fördelar med könsuppdelning för killar? Ge exempel
9. Tror du att det finns nackdelar med könsuppdelning för killar? Ge exempel

Killar och tjejer i behandling

10. Hur skulle du beskriva killarnas problematik som kommer till institutionen?
11. Hur går behandlingen av killarna till? Beskriv
12. Hur arbetar ni gränssättande för killarna i vardagliga situationer? Ge exempel
13. Tror du att arbetssättet du beskrev i den tidigare frågan skulle ge samma effekt på en tjej?
14. Hur arbetar ni på avdelningen med relationer (både kompis- och kärleksrelationer) mellan killarna?
15. Tror du att arbetssättet du beskrev i den tidigare frågan skulle ge samma effekt på en tjej?

Verksamhetsplanen 2018

I verksamhetsplanen 2018 står det att majoriteten av ungdomarna som kommer till er ofta har ett antisocialt eller utagerande beteende,

16. Vad anses som ett antisocialt beteende hos killar?
17. Vad anses som ett utagerande beteende hos killar?

I SiS verksamhetsplan 2018 står det att “*Vi bedriver individuellt anpassad tvångsvård...*”

18. Hur upplever du att killarna får en individanpassad vård?

I verksamhetsplan 2018 står att SiS ungdomshem är en plats för förändring,

19. Vad anses killarna behöva hjälp med för att få en positiv förändring?

20. Vad anses vara en positiv förändring för killar?

I SiS verksamhetsplan för 2018 står det att tjejers upplevda trygghet på institutionen ska öka.

21. Finns det något arbete för att främja killarnas trygghet?

Genus på arbetsplats

22. Har ni diskussioner eller reflektioner om genus på arbetsplatsen?

23. Om ja, hur har denna sett ut?

24. Om nej, är det något som du skulle vilja fanns och isåfall vad skulle den innehålla?

Avslutande

25. Är det något annat du vill tillägga?

Bilaga 4

Intervjuguide tjej

Bakgrund

1. Hur länge har du arbetat som behandlingsassistent / avdelningsföreståndare?
2. Vad har du för utbildning?
3. Vad har du för arbetsuppgifter?
4. Har du tidigare erfarenhet av SiS tvångsvård inom annan befattning?

Könsuppdelade verksamheter

5. Berätta kort om hur avdelningen ser ut och är uppbyggd?
6. Vad har du för erfarenhet av en könsuppdelad verksamhet?
7. Vad har du för uppfattning om en könsuppdelad verksamhet?
8. Tror du att det finns fördelar med könsuppdelning för tjejer? Ge exempel
9. Tror du att det finns nackdelar med könsuppdelning för tjejer? Ge exempel

Killar och tjejer i behandling

10. Hur skulle du beskriva tjejernas problematik som kommer till institutionen?
11. Hur går behandlingen av tjejerna till? Beskriv
12. Hur arbetar ni gränssättande för tjejerna i vardagliga situationer? Ge exempel
13. Tror du att arbetssättet du beskrev i den tidigare frågan skulle ge samma effekt på en kille?
14. Hur arbetar ni på avdelningen med relationer (både kompis- och kärleksrelationer) mellan tjejerna?
15. Tror du att arbetssättet du beskrev i den tidigare frågan skulle ge samma effekt på en kille?

Verksamhetsplanen 2018

I verksamhetsplanen 2018 står det att majoriteten av ungdomarna som kommer till er ofta har ett antisocialt eller utagerande beteende,

16. Vad anses som ett antisocialt beteende hos tjejer?

17. Vad anses som ett utagerande beteende hos tjejer?

I SiS verksamhetsplan 2018 står det att *“Vi bedriver individuellt anpassad tvångsvård...”*

18. Hur upplever du att tjejerna får en individanpassad vård?

I verksamhetsplan 2018 står att SiS ungdomshem är en plats för förändring,

19. Vad anses tjejerna behöva hjälp med för att få en positiv förändring?

20. Vad anses vara en positiv förändring för tjejer?

I SiS verksamhetsplan för 2018 står det att tjejers upplevda trygghet på institutionen ska öka.

21. Hur går detta arbete till?

Genus på arbetsplats

22. Har ni diskussioner eller reflektioner om genus på arbetsplatsen?

23. Om ja, hur har denna sett ut?

24. Om nej, är det något som du skulle vilja fanns och isåfall vad skulle den innehålla?

Avslutande

25. Är det något annat du vill tillägga?